

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
MAAILMA KEELTE JA KULTUURIDE KOLLEDŽ

MAGISTRITÖÖ
EUROOPA LIIDU RÄNDE- JA VARJUPAIGAPOLIITIKA TEEMALINE SAKSA-EESTI
VALIKSÕNASTIK

Kerli Saar

JUHENDAJA: Reet Bender, PhD

TARTU 2018

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
I osa	5
Teemavaliku põhjendus	5
Euroopa ühine varjupaigasüsteem	7
Sõnastiku koostamise põhimõtted	10
Koostamise põhimõtted	10
Ülesehitus.....	11
Sõnastikusisene viitamine.....	12
Problemaatilised terminid	14
Segadusttekitavad terminipaarid	14
Flüchtling – pagulane vs põgenik.....	18
Tähelepanekud	21
Saksakeelne terminoloogia vs eestikeelne terminoloogia	21
Ametlik keel vs tavakeel	21
II osa	24
Sõnastik.....	24
Register	52
Kokkuvõte	63
Kasutatud kirjandus	64
Zusammenfassung	68

Sissejuhatus

2015. ja 2016. aastal tabas Euroopat enneolematu põgenike sissevool. Varjupaika otsis sel hetkel iga 113. inimene maailmas¹ ning Euroopa Liitu saabus üle miljoni inimese, põgeneses sõja ja terrori eest Süürias ja mujal. Kuigi Euroopa Liidus varjupaika taotlenud inimest arv langes 2017. aastal võrreldes 2016. aastaga 46%², tegeletakse liidus endiselt järjepidevalt lahenduste otsimise ning rändepoliitika reformimise ja tugevdamisega - tegemist on kõige tõsisema rändekriisiga pärast Teist maailmasõda.

Tulenevalt teema jätkuvast aktuaalsusest ning isiklikust kokkupuudest rändepoliitika valdkonnaga otsustas käesoleva magistritöö autor koostada saksa-eesti rände- ja varjupaigapoliitika teemalise valiksõnastiku, eesmärgiga anda ülevaade nimetatud valdkonna terminikasutusest Euroopa Liidu kontekstis.

Sõnastiku koostamise aluseks olid „Euroopa rände tegevuskava“³ ja neli Euroopa Komisjoni poolt 2016. aasta kevadel esitatud ettepanekut Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimiseks:

- 1) „ettepanek võtta vastu määrus, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus“⁴;
- 2) „ettepanek võtta vastu määrus, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks“⁵;

¹ UNHCR (2016). Flucht und Vertreibung 2015 drastisch gestiegen. Kasutatud: 20.05.2018.

<http://www.unhcr.de/home/artikel/c906bc21d49c562889eee3d63909b4be/flucht-und-vertreibung-2015-drastisch-gestiegen.html>

²Eurostat (2018). 650 000 erstmalige Asylbewerber im Jahr 2017 registriert. Kasutatud 20.05.2018

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8754393/3-20032018-AP-DE.pdf/72fe7d90-d966-425a-832f-28dc3a4cd2e6>

³ Euroopa Komisjon (2015). Euroopa rände tegevuskava. Kasutatud: 20.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

⁴ Euroopa Komisjon (2016). Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL. Kasutatud 20.05.2018

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

⁵ Euroopa Komisjon (2016). Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks. Kasutatud 20.05.2018

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

- 3) „ettepanek võtta vastu direktiiv, ühtlustamaks rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtutingimusi (uuesti sõnastatud)“⁶;
- 4) ettepanek võtta vastu määrus, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik, eesmärgiga vähendada ebaseaduslikku sisserännet.⁷

Sel hetkel, kui autor alustas käesoleva magistritöö kirjutamist (2017. aasta kevadel), olid need komisjoni ettepanekud kõige uuemad varjupaigapoliitikaalased dokumendid Euroopa Liidus. Kuna autor jätkas töö kirjutamist aasta hiljem, oli vahepeal vastu võetud ka „Tagasisaatmise käsiraamat“, milles käsitletakse peamiselt nõudeid, mida kohaldada liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel. Autor otsustas ka seda dokumenti sõnastiku koostamisel kasutada.⁸

Sõnastiku sihtgrupp on autori arvates eeskätt tõlketudengid ning miks mitte ka juba Euroopa Liidus töötavad tõlgid ja tõlkijad. Lisaks võiks sõnastikust kasu olla poliitika- ja ajakirjandustudengitel või nendes valdkondades tegutsevatel inimestel, kel näiteks saksakeelseid uudiseid lugedes või tekste läbi töötades küsimusi tekib.

Magistritöö koosneb kahest osast. Esimeses osas antakse ülevaade Euroopa rändekriisist ja Euroopa ühise varjupaigasüsteemi välja kujunemisest; põhjendatakse teemavalikut ning kirjeldatakse sõnastiku koostamise põhimõtteid; samuti analüüsitakse problemaatilisi termineid ja teisi sõnastiku koostamisel ilmnunud tähelepanekuid. Teine osa on saksa-eesti rände- ja varjupaigapoliitika teemaline valiksõnastik. Kuna tegu on seletava sõnastikuga, on enamike terminite juurde lisatud ka lühike selgitus termini tähenduse paremaks mõistmiseks. Sõnastikule järgneb eesti-saksa register.

⁶ Euroopa Liidu Teataja (2013). Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud). Kasutatud 20.05.2018

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0096:0116:ET:PDF>

⁷ Euroopa Komisjon (2016). Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik ja muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 516/2014. Kasutatud 20.05.2018 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=ET>

⁸ Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni soovitus (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel. Kasutatud 20.05.2018 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=ET>

I OSA

Teemavaliku põhjendus

Magistritöö autoril on kaks peamist põhjust töö kirjutamiseks rände- ja varjupaigapoliitika teemal: isiklik ja ühiskondlik.

Isiklik põhjus

Autor viibis 2015. aastal ehk rändekriisi tipp hetkel, kui nii öelda võib, praktiliselt Saksamaal parlamendis Bundestagis, töötades seal (nüüdseks endise) parlamendisaadiku Günter Baumann'i büroos. Kuna nimetatud saadik oli petitsioonikomisjoni CDU-töögrupi esimees ning kuulus lisaks ka siseasjade komisjoni, oli magistritöö autor igapäevaselt rändepoliitika teemaliste arutelude keskmes. Mitte ükski siseasjade komisjoni istung ei möödunud arutamata, mida teha turvalistest kolmandatest riikidest pärit varjupaigataotlejatega, kas üritada rändekriisi lahendada ehk päritoluriikides kohapeal ning kuidas teha nii, et riigid, kes ei olnud huvitatud pagulaste vastuvõtmisest (sealhulgas Eesti), oleksid kohustatud seda tegema. Petitsioonide läbitöötamisel puutus autor teemaga samuti tihedalt kokku, kuna mitmete petitsioonide näol oli tegu varjupaigataotlustega, mis olid Saksamaa migratsiooniameti (BAMF) poolt tagasi lükatud ning seejärel taotleja poolt parlamenti läbivaatamiseks saadetud, lootuses saada positiivne vastus. Bundestagis töötades mõistis autor ühel hetkel, et ei oska end nendel teemadel eesti keeles väljendada, sest Saksamaal igapäevaselt kasutatavatele terminitele ei leidu eesti keeles vasteid või on need pikad ja lohisevad.

Ühiskondlik põhjus

Käesoleva töö lugejatele võib ehk tunduda, et rände- ja varjupaigapoliitika ei ole Euroopa Liidus enam niivõrd aktuaalne, sest (vähemalt Eestis) räägitakse sel teemal vähem. Kui varasemalt, aastatel 2015-2016, leidis pagulaskriis iga päev meedias kajastust ning Euroopa Liidus arutati järjepidevalt selle üle, kuidas varjupaigasüsteemi ühtsemaks muuta ning rändekriisist tulenevate probleemidega ühiselt paremini toime tulla,⁹ siis 2017. aastal andis

⁹ Euroopa ühise varjupaigasüsteemi lõpuleviimine: tulemusliku, õiglase ja inimliku varjupaigapoliitika suuna (2016). Euroopa Komisjon. Pressiteade. Külastatud 20.05.2018 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_et.htm

Euroopa Komisjon teada, et ebaseaduslikud piiriületused peamistel rändeteedel on vähenenud 63%¹⁰ ning pilte paadiga üle Vahemere tulevatest pagulastest kohtab nüüdseks meedias harva.

Magistritöö autor on aga seisukohal, et tegelikult on rände- ja varjupaigapoliitika teema täpselt niisama aktuaalne kui varem, lihtsalt rõhuasetus on muutunud. Kui varem olid probleemiks pikad järjekorrad piiridel, siis nüüd üritatakse välja mõelda, mida teha inimestega, kelle varjupaigataotlus Euroopa Liidus on tagasilükatud, kuid keda ei ole erinevatel põhjustel võimalik liikmesriigist välja saata. Eriti hästi on nimetatud probleemist teadlik Saksamaa, kus hetkel elab ligi pool miljonit negatiivse vastuse saanud varjupaigataotlejat.¹¹ Probleemi aktuaalsusest annab tunnistust ka 2017. aasta novembris vastuvõetud Tagasisaatmise käsiraamat¹². Lisaks tegeletakse Euroopa Liidus aktiivselt ümberpaigutamise- ja ümberasustamiskava rakendamise ning päritoluriikides rändekriisi algpõhjustega tegelemisega.¹³

Ka 2016. aasta kevadel Euroopa Komisjoni poolt esitatud ettepanekud Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimiseks, mille käesoleva töö autor võttis rände- ja varjupaigapoliitika teemalise valiksõnastiku koostamise aluseks, on Euroopa Liidus endiselt arutlusel. Seega leiab töö autor, et teema on endiselt aktuaalne ning rände- ja varjupaigapoliitika väljatöötamine ja riikidevaheline koostöö selles valdkonnas ei kao niipea.

¹⁰ Euroopa Komisjon (2017). Pressiteade. Euroopa rände tegevuskava: saavutatud edu kinnistamine Brüssel. Külastatud 20.05.2018 europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4484_et.pdf

¹¹ Leubecher, M. (2017). Die Welt. Warum 556.000 abgelehnte Asylbewerber in Deutschland bleiben. Kasutatud 20.05.2018. <https://www.welt.de/politik/deutschland/article162762852/Warum-556-000-abgelehnte-Asylbewerber-in-Deutschland-bleiben.html>

¹² Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni soovitus (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel. Külastatud 20.05.2018 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=ET>

¹³ Euroopa rände tegevuskava: saavutatud edu kinnistamine Brüssel (2017). Euroopa Komisjon. Pressiteade. Külastatud 20.05.2018 europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4484_et.pdf

Euroopa ühine varjupaigasüsteem

Varjupaigapoliitika ja selle reguleerimine ei ole Euroopa Liidus uus nähtus. Võiks arvata, et sellega hakati tegelema alles viimastel aastatel, kui rändevood suurenesid ning meedias hakkasid ilmuma pildid paatidega üle Vahemere Euroopasse saabuvatest põgenikest. Tegelikult sätestati juba 1999. aasta Tampere programmiga ja 2004. aasta Haagi programmiga Euroopa varjupaigasüsteemi alustalad (millise riigi pädevuses on konkreetse varjupaigataotluse läbivaatamine, kuidas peab toimuma varjupaigataotluse menetlemine, kuidas saab põgenikust pagulane jm.¹⁴, ning lepiti kokku Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomises, mis pidi toimuma kahes faasis.

Esimeses faasis võeti vastu järgmised õigusaktid:

- Vastuvõtutingimuste direktiiv
- Miinimumnõuete direktiiv
- Varjupaigamenetluse direktiiv
- Dublini määrus¹⁵

Vaatamata nendele õigusaktidele oli süsteem varjupaigataotlejate jaoks kui loterii, kus võimalus saada rahvusvahelist kaitset sõltus sellest, millises riigis seda taotleti.¹⁶

Euroopa Komisjoni rände, siseasjade ja kodakondsuse voliniku Dimitris Avramopoulose sõnul tuleb aga sellist olukorda, kus liikmesriigid üritavad oma varjupaigasüsteemi võimalikult ebaatraktiivseks muuta, vältida, ning luua ühine varjupaigasüsteem, mis on vastutulelik kõige nõrgemate suhtes, kuid samas kohtleb rangelt neid, kes süsteemi kuritarvitavad.¹⁷ Just sellega on Euroopa Komisjon alates 2013. aastast tegelenud, kui alustati Euroopa ühise varjupaigapoliitika teise faasiga, tugevdades ühist varjupaigasüsteemi ja liikmesriikide solidaarsust varjupaiga andmisel ning viies sisse euroopäilene tõhus varjupaigamenetlus.¹⁸

¹⁴ Bendel, P. (2014). WISO Direkt. Das neue Gemeinsame Europäische Asylsystem und die Verantwortung des Europäischen Parlaments. Külastatud 20.05.2018. <http://library.fes.de/pdf-files/wiso/10703.pdf>

¹⁵ Grünbuch über das künftige Gemeinsame Europäische Asylsystem (2007). Külastatud 20.05.2018.

¹⁶ Bendel, P. (2014). WISO Direkt. Das neue Gemeinsame Europäische Asylsystem und die Verantwortung des Europäischen Parlaments. Külastatud 20.05.2018. <http://library.fes.de/pdf-files/wiso/10703.pdf>

¹⁷ Eurokratt (2016). Karm, aga õiglane Euroopa varjupaigapoliitika. Külastatud 20.05.2018. <http://www.eurokratt.ee/karm-aga-oiplane-euroopa-varjupaigapoliitika/>

¹⁸ Bendel, P. (2014). WISO Direkt. Das neue Gemeinsame Europäische Asylsystem und die Verantwortung des Europäischen Parlaments. Külastatud 20.05.2018. <http://library.fes.de/pdf-files/wiso/10703.pdf>

2013. aasta keskel vastu võetud uuendatud Euroopa ühine varjupaigasüsteem koosneb kahest määrusest – Dublin III ja EURODAC, mis mõlemad määravad ära liikmesriikide pädevuse varjupaigamenetluses – ja kolmest direktiivist.¹⁹

2015. ja 2016. aastal Euroopa Liitu saabunute suur hulk näitas aga, et ühist varjupaigasüsteemi on veelgi vaja reformida, sest kuigi Euroopa ühine varjupaigasüsteem sätestas miinimumnõuded varjupaigataotlejate kohtlemise ja taotluste läbivaatamise osas, siis praktikas koheldi varjupaigataotlejaid riigiti endiselt erinevalt, mistõttu süvenes teisene ränne ja nn. *Asyl-Shopping* ehk varjupaigataotlemiseks kõige soodsama riigi valimine. Seetõttu võttis Euroopa Komisjon 2015. aasta mais vastu Euroopa rände tegevuskava, mis nägi järjekordselt ette Euroopa ühise varjupaigapoliitika reformimist.²⁰

Reformi käigus läbiviidavad sammud esitas komisjon kahes seadusandlike ettepanekute pakettis 2016. aasta mais ja juulis.

Esimeses ettepanekute pakettis, mida komisjon tutvustas 4. mail 2016, oli välja toodud kolm prioriteeti: luua uus Dublini süsteem, mis oleks solidaarne ja tõhus; tugevdada Eurodac-süsteemi, et võidelda paremini ebaseadusliku rändega; luua Euroopa tõeline Varjupaigaküsimuste Tugiamet, et tagada Euroopa varjupaigasüsteemi toimimine.²¹

Teine pakett, millega soovitakse Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reform lõpuks lõpetada, sisaldab nelja lisaettepanekut:

- 1) Ettepanek asendada varjupaigamenetluse direktiiv 2013/32/EL määrusega, millega loodaks ühtne menetlus kõigis liikmesriikides;
- 2) Ettepanek asendada miinimumnõuete direktiiv 2011/95/EL määrusega, millega kehtestatakse ühtsed normid kaitset vajavate isikute tunnistamisele ja rahvusvahelise kaitse saajate õigustele;

¹⁹ Bendel, P. (2014). WISO Direkt. Das neue Gemeinsame Europäische Asylsystem und die Verantwortung des Europäischen Parlaments. Külalstatud 20.05.2018. <http://library.fes.de/pdf-files/wiso/10703.pdf>

²⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks. Külalstatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

²¹ Towards a sustainable and fair Common European Asylum System (2016). Euroopa Komisjon. Külalstatud 20.05.2018. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_en.htm

- 3) Ettepanek vastuvõtutingimuste direktiivi 2013/33/EL muutmiseks, et ühtlustada veelgi vastuvõtutingimusi ELis, suurendada taotlejate integreerumisväljavaateid ning vähendada teisest rännet.
- 4) Ettepanek luua liidu struktureeritud ümberasustamisraamistik, mille eesmärk on vähendada stiimuleid ebaseaduslikeks saabumisteks.²²

Vastavad ettepanekud ehk Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformi teine pakett on hetkel siiani Euroopa Liidus arutamisel. 2018. aasta eesmärk on ühise varjupaigasüsteemi reformimise lõpetamine.²³

Euroopa Komisjoni siseküsimuste voliniku Cecilia Malmströmi sõnul on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomine „ajalooline saavutus, mille poole Euroopa Liidu liikmesriigid ja Euroopa Parlament on 1999. aastast alates püüelnud.“²⁴

Käesoleva magistritöö aga autor on arvamisel, et ka hetkel arutlusel oleva ühise varjupaigasüsteemi reformi teise paketi vastuvõtmisel ei ole süsteem sedavõrd „valmis“, et rände- ja varjupaigapoliitika arendamine ja reformimine peatataks. 2011. aastal seadis Euroopa Komisjon eesmärgiks jõuda Euroopa varjupaigasüsteemi ülesehitamisega lõpule 2012. aastaks²⁵ – reaalsus on teine. Ning isegi, kui kõik liikmesriigid on ühel hetkel nõus ühtse menetlussüsteemiga, Dublini määruse põhimõttega jne., siis praktikas ei ole see nii lihtne. Tõsiasi on see, et olgu Euroopa Liidu seadused ja nende rakendamine kuitahes ühtne, kõik riigid ei ole varjupaigataotlejate jaoks ühtmoodi atraktiivsed. Seda tunnistas 2017. aasta sügisel ka Eesti Sotsiaalministeeriumi asekanstler Rait Kuus, tunnistades, et kava on läbikukkunud: 161-st Eestisse toodud pagulasest on lahkunud umbes pooled.²⁶

²² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

²³ Euroopa Komisjon (2017). KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Euroopa rände tegevuskava elluviimise kohta. Külastatud 20.05.2018 file:///C:/Users/Kerli.Saar/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2.pdf

²⁴ Euroopa Liit (2014). Euroopa ühine varjupaigasüsteem. Külastatud 20.05.2018. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

²⁵ Euroopa Liidu Infokeskus (2011). Euroopa ühine varjupaigasüsteem võimaldab paremini kaitsta rahvusvahelist kaitset taotlemaid isikuid ja nende huve. Külastatud 20.05.2018. <http://elik.nlib.ee/euroopa-uhine-varjupaigasusteem-voimaldab-paremini-kaitsta-rahvusvahelist-kaitset-taotlemaid-isikuid-ja-nende-huve/>

²⁶ ERR (2017). Pooled pagulased Eestist lahkunud: asekanstler tunnistab kava läbikukkumist. Külastatud 20.05.2018. <https://www.err.ee/637342/pooled-pagulased-estist-lahkunud-asekanstler-tunnistab-kava-labikukkumist>

Sõnastiku koostamise põhimõtted ja ülesehitus

Koostamise põhimõtted

Kuna tegu on valiksõnastikuga, tuleb kõigepealt rõhutada, et terminid on autor valinud subjektiivselt ning käesolev sõnastik ei anna kindlasti täit ülevaadet rändepoliitikaalasest terminoloogiast Euroopa Liidus. Samas ei valinud autor termineid siiski täiesti juhuslikult, vaid üritas valikul mõelda sellele, et tegu on poliitilise sõnastikuga. Nagu Euroopa Liidu dokumendid ikka, sisaldasid ka käesoleva valiksõnastiku aluseks olevad dokumendid väga palju juriidilist sõnavara, mida täiel määral vältida ei olnud võimalik, kuid kuna eesmärk ei olnud koostada õiguskeele sõnastikku, vaid keskenduda rände- ja varjupaigapoliitikale, siis üritas töö autor juriidiliste terminite sõnastikku sisse valimisel arvestada sellega, et need terminid oleksid mingil määral ikkagi poliitiliste protsessidega seotud. Näiteks sellised terminid nagu „tavamenetlus“ vs „piirimenetlus“ kuuluvad autori arvates kindlalt sõnastikku, sest kuigi need on juriidilised terminid, mängivad olulist rolli varjupaiga taotlemisel.

Et lisaks valiksõnastikule on tegu ka seletava sõnastikuga, lisas autor täpsustavad selgitused terminitele, mille puhul võis tema arvates tekkida probleeme sisu mõistmisel. Eriti olulised on lisatud selgitused terminite puhul, mida on oht omavahel segamini ajada. Sellistest terminitest tuleb lähemalt juttu järgmises peatükis.

Mõningad terminivalikud tulenesidki just nende eripärasest sisust. Ehk sõnastikus on termineid, mis esmapilgul võivad tunduda kui tavalised igapäevasesse keelekasutusse kuuluvad terminid, kuid mille autor on otsustanud sõnastikku lisada põhjusel, et termini sisu rändepoliitika kontekstis ei pruugi olla täpselt sama, mis tavakasutuses. Näiteks selline termin nagu „Familienangehörige“, mis tähendab „pereliikmeid“ - võib ehk tekkida küsimus, et miks on selline igapäevane termin lisatud rändepoliitika temalisse valiksõnastikku. Kuid autori arvates oli tegu olulise terminiga, sest rändepoliitika kontekstis on tegu varjupaigataotleja nende pereliikmetega, kes viibivad rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise ajal temaga samas liikmesriigis.

Kuigi sõnastiku terminite allikaks olid 6 Euroopa Liidu rände- ja varjupaigapoliitikat reguleerivat dokumenti, lähtus töö autor sõnastiku koostamisel ka Euroopa Liidu institutsioonide terminoloogia andmebaasist IATE-st. Kui dokumentides oli kasutatud üht vastet, aga IATEs hoopis üks teine vaste eelistatuna välja toodud, otsustas autor kasutada seda

eelistatud vastet. Näiteks termini „Brennpunkt-Konzept“ vaste oli dokumentides läbivalt „kriisikolde süsteem“. IATEs oli „kriisikolde süsteem“ märgitud aga aegunud terminiks ning eelistatud terminina välja toodud „esmase vastuvõtu süsteem“. Käesoleva töö autor on küll seisukohal, et „kriisikolde süsteem“ annab termini sisu palju paremini edasi, kuid ehk tahetakse uue terminiga rõhutada olukorra mõningast vaibumist nendes endistes kriisikolletes.

Ülesehitus

Valiksõnastiku ülesehituse osas üritas autor lähtuda mugava kasutamise põhimõttest ehk koostada sõnastik nii, et kasutaja leiaks võimalikult lihtsalt vajalikele terminitele vasted.

Terminid on sõnastikus tähestikulises järjekorras. Autor kaalus sõnastiku koostamisel ka varianti, liigitada terminid süstemaatiliselt poliitilisteks ja juriidilisteks terminiteks. See ei tundunud aga hea mõte, sest esiteks oleks autoril endal olnud väga keeruline terminite vahele piiri tõmmata, sest suur osa valitud terminitest on nii üht kui teist. Teiseks oleks see autori arvates ka sõnastiku kasutamise keeruliseks muutnud.

Terminid on sõnastikus esitatud järgmiselt:

- Kõigepealt on esitatud saksakeelne termin paksus kirjas, millele nimisõna puhul järgneb sugu määrav artikkel tavakirjas kursiivis.
- Seejärel järgneb eestikeelne vaste või vasted tavakirjas. Sealjuures tuleb meeles pidada, et vastete puhul on lähtutud rände- ja varjupaigapoliitilisest kontekstist.
- Eestikeelsele vastele järgneb tavakirjas kursiivis ja sulgudes selgitus, kui see on autori arvates vajalik.
- Seejärel on autor välja toonud vabalt valitud kollokatsioonid, pakkudes nii sõnastiku kasutajale konteksti, milles terminit kasutada saab. Saksakeelsed kollokatsioonid on paksus kirjas ning neile järgnev eestikeelne tõlge tavakirjas.

Näide:

subsidiärer Schutz *m* – täiendav kaitse (*Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid tema suhtes on põhjendatud alus arvata, et asjaomase isiku tagasisaatmine päritoluriiki või kodakondsuseta isiku puhul varasemasse alalist elukohariiki võib talle tuua kaasa reaalse ohu kannatada suurt kahju, on tal võimalik taotleda liikmesriigis täiendavat kaitset.*); **Person mit Anspruch auf** ~ täiendava kaitse nõuetele vastav isik; **Person, der ~ zuerkannt wurde** täiendava kaitse saaja

Kui termini puhul on tegu sõnaühendiga (nagu eespool toodud näitestki) võib sõnastiku kasutaja hakata otsima vastet nii ühe kui teise sõna algustähe alt. Seetõttu koostas autor sõnastiku nii, et terminid oleksid leitavad mõlemalt poolt. Näiteks, kui vaadata eelnevat näidet ja terminit „subsidiärer Schutz“, siis leiab kasutaja terminile vaste nii siis, kui ta otsib sõna „subsidiär“ alt kui ka sõna „Schutz“ alt otsides, sest viimase all on termin „subsidiärer Schutz“ välja toodud kollokatsioonina.

Organisatsioonide ja dokumentide ametlike nimetuste puhul see ei kehti. Nende puhul on terminid leitavad ikka ainult nimetuse esimese sõna algustähe alt. Organisatsioonide ametlikult lühendid on lisatud organisatsiooni nimetuse järel sulgudes. Kui terminiks on organisatsiooni lühend, viidatakse täispikale nimetusele.

Näide:

IOM vt Internationale Organisation für Migration

Internationale Organisation für Migration (IOM) – Rahvusvaheline

Migratsiooniorganisatsioon

Sõnastikuisene viitamine

Selleks, et sõnastiku kasutamine oleks veelgi mugavam ning omavahel seotud mõisted hästi leitavad, kasutas töö autor põhjalikku ristviitamist, lisades viited terminite alla, kasutades järgmist märgistust:

= sünonüümid

Kui mitmel saksakeelsel terminil on eesti keeles sama vaste, siis viidatakse võrdusmärki kasutades eeliterminile, milleks on kas IATEs määratletud eelitermin või selle puudumisel dokumentides enimkasutatud termin.

Vrdl – sarnased, kuid erinevad terminid, mida on oht segamini ajada

Vt – omavahel muudmoodi seotud terminid.

Näiteks antonüümid; aga ka sellised terminid, mis aitavad üksteise sisu paremini mõista.

Näide:

Einwanderer *m* – sisserändaja (*Välismaalane, kes on kodumaalt lahkunud omal vabal tahtel.*

Sageli võib sisserändajaid seostada parema elukeskkonna otsimisega. Sisserändajaid ja pagulasi eristab see, et esimesed ei ole oma riigis tagakiusatud ning nende elu ning inimõigused ei ole

kodumaal ohus.) **regulärer** ~ seaduslik sisserändaja; **irregulärer** ~ ebaseaduslik sisserändaja

= **Zuwanderer**

Vt **Auswanderer**

Vrdl **Flüchtling**

Sõnastikus kasutatud lühendid ja märgid

f – naissoost sõna

m – meessoost sõna

n – kesksõna

nt - näiteks

pl – mitmus

vrd – võrdle

vt – vaata

= sünonüüm

Problemaatilised terminid

Segadust tekitavad terminipaarid

Sõnastiku koostamisel tuli ette palju selliseid terminipaare või isegi kolmikuid, kus terminid justkui tähendaksid enam-vähem üht ja sama, kuid tegelikult esineb nende vahel väike nüansierinevus, mis muudab tähendust ning seda, kus ja kuidas sõna kasutada.

Sii peatükki on autor subjektiivselt välja valinud need terminid, mis tema arvates võiksid tekitada kõige rohkem segadust arusaamisel ning mille puhul oht kasutada vale terminit on kõige suurem.

Olles õppinud ka suulist tõlget võib autor kindlalt väita, et siin peatükis väljatoodud terminid põhjustaksid vähemalt üliõpilastele küll parajalt peavalu.

Ausweisung/Abschiebung/Rückführung

„Ausweisung“ ja „Abschiebung“ on terminid, mille mõlema tähendus on eesti keeles „väljasaatmine“, Euroopa Liidu rändepoliitika kontekstis mõeldakse seega pagulaste või varjupaigataotlejate liikmesriigist väljasaatmist.

Siinkohal ei seisnenud probleem mitte terminile sõnastikku vaste leidmisel, vaid sisulisest erinevusest arusaamises. Sõnastikku tuli terminite juurde kindlasti lisada arusaadav selgitus, et ka sõnastiku kasutaja saaks aru, milles erinevus seisneb, ning oskaks termineid õigesti kasutada.

Sisuline erinevus seisneb nimelt selles, et „Ausweisung“ on haldusakti väljastamine, näiteks välismaalase süüdimõistmisel kuriteos, mis on aluseks välismaalase riigist väljasaatmisele, „Abschiebung“ aga tähendab reaalselt riigist välja saatmise protsessi ehk selle õigusakti täitmist.²⁷

Kui sõnastiku koostamise aluseks olnud Euroopa Liidu dokumentides olid nimetatud terminid alati ühtmoodi „väljasaatmiseks“ tõlgitud, siis IATE pakub „Abschiebung“ tõlkeks ka

²⁷ Deutsches Anwaltsregister (2016). Was bedeutet Ausweisung und was ist eine Abschiebung? Külastatud 20.05.2018 https://www.anwaltsregister.de/Rechtsfragen/Was_bedeutet_Ausweisung_und_was_ist_eine_Abschiebung.d1791.html

„toimetamine piiripunkti“, mis iseenesest annab ehk erinevuse kahe termini vahel pareminigi edasi, mis siis, et reaalsuses tähendab „Abschiebung“ tavaliselt hoopis lennujaama toimetamist.

Terminiga „Abschiebung“ on omakorda seotud termin „Rückführung“. Nimelt on siinkohal probleem vastupidine – terminitel on eesti keeles küll erinevad vasted, kuid sisu on neil peaaegu sama. Justnimelt peaaegu, sest väike nüansierinevus tuuakse nende terminite puhul ikkagi välja.

Terminile „Rückführung“ vastab eestikeelne termin „tagasisaatmine“ või „sunniviisiline tagasisaatmine“ nagu pakub IATE. Kuna „Abschiebung“ ehk „väljasaatmine“ on oma olemuselt ka alati sunniviisiline, sest muidu räägitaks vabatahtlikust lahkumisest, võiks termineid justkui sünonüümidena kasutada.

Saksamaa eksperdid on aga teisel arvamusel, ning leiavad, et kuigi juriidilises mõttes olevat terminitel sama tähendus, saab nende puhul täheldada semantilist erinevust. „Abschiebung“ ehk „väljasaatmine“ olevat negatiivse konnotatsiooniga, sest termin annab mõista, et kellestki tahetakse lahti saada. Samas kui „Rückführung“ ehk „tagasisaatmine“ kannab endas lootust, et inimest ei saadeta lihtsalt „kuhugi“, vaid ta pöördub sinna tagasi, kust tuli.²⁸

Käesoleva magistr töö autori arvates on see väga põnev ja tabav lähenemine. Kui minna sõnade analüüsimisega veel samm edasi, siis termineid morfoloogiliselt lahti võttes võiks lausa öelda, et semantiline kontrast terminite vahel on veelgi suurem, sest „ab“ = „ära“ ja „schieben“ = „lukkama“, kuid „rück“ = „tagasi“ ja „führen“ = „juhtima“.

Saksa eksperdid arvavad koguni, et termini „Rückführung“ puhul on tegu Euroopa Liidus kasutusele võetud eufemismiga, et protsessi, mida termin kirjeldab, ilustada. See olevat Euroopa Liidu õiguses laialdaselt kasutatav, samas kui „Abschiebung“ on saksa õigusest tulenev aegunud mõiste.²⁹ Ning tõepoolest, käesoleva magistr töö autor peab tõdema, et ka sõnastiku aluseks olnud Euroopa Liidu dokumentides avaldus selgelt termini „Rückführung“ eelistamine. Euroopa ühises rändekavas, näiteks, ei esinenud terminit „Abschiebung“ mitte ühtegi korda, samas kui „Rückführung“ tuli erinevates vormides ette 19 korral.³⁰

²⁸ Baers, H. (2018). Deutschlandfunk. Juristisch dasselbe - aber trotzdem ein Unterschied. Külastatud 20.05.2018 http://www.deutschlandfunk.de/abschiebung-oder-rueckfuehrung-juristisch-dasselbe-aber.1818.de.html?dram:article_id=350350

²⁹ ibid.

³⁰ Europäische Kommission (2015). Die Europäische Migrationsagenda. Külastatud 20.05.2018. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_de.pdf

Rückführung/Rückkehr

Eelmises punktis juba käsitletud terminiga oli probleeme veelgi.

Nagu eelpool juba mainitud sai, on termini „Rückführung“ eestikeelne vaste „tagasisaatmine“. „Rückkehr“ vaste on eesti keeles „tagasipöördumine“. Kõik peaks justkui olema lihtne ja loogiline. Rääkides rändepoliitikast ja riigis viibimise õiguseta välismaalaste lahkumisest liikmesriikidest on ühed need, kes „tagasi saadavad“ ja teised need, kes „tagasi pöörduvad“. Ka morfoloogiliselt kõik klapib: Rück-kehr = tagasi-pöördumine ning Rück-führung = tagasi-juhtimine.

Tuleb välja, et eurokeeles kõik nii lihtne ja loogiline ei ole, sest näiteks „Rückkehrpolitik“ on hoopis „tagasisaatmispoliitika“ ning „Rückführungssystem“, mis loogikat järgides peaks olema tõlgitud kui „tagasisaatmissüsteem“, esineb käesoleva magistritöö raames koostatud valiksõnastiku aluseks olevates Euroopa Liidu dokumentides järjepidevalt terminina „tagasipöördumissüsteem“.

Magistritöö autor jõudis mõtteni, et ehk on eesti keeles üritatud mõelda sellele, milline termini vaste semantiliselt loogilisem oleks. Võtame näiteks termini „Rückkehrpolitik“ – jah, morfoloogiliselt vaadates peaks tegemist olema tagasipöördumispoliitikaga, samas, poliitikat rakendavad Euroopa Liidu poliitikud ja nemad ei ole need, kes tagasi pöörduvad, vaid need, kes negatiivse vastu saanud varjupaigataotlejaid tagasi saadavad, seega on autori arvates loogiline, et eesti keeles on tegemist „tagasisaatmispoliitikaga“, mitte „tagasipöördumispoliitikaga“.

Mis põhjusel peaks aga „Rückführungssystem“ olema tõlgitud kui „tagasipöördumissüsteem“? Niimoodi on seda tehtud näiteks Euroopa rände tegevuskavas. „Rückführung“ on seal samuti tõlgitud kui „tagasipöördumine“. Ainuke loogiline seletus oleks jällegi see, et tegu on eufemismiga – eesti keeles on tahetud olukorda ilustada sellega, et mitte Euroopa Liit ei saada varjupaigataotlejat tagasi, vaid varjupaigataotleja pöördub ise tagasi.

Magistritöö autori jaoks on selline asi arusaamatu. Kui termini „Rückführung“ jaoks on olemas vaste „tagasisaatmine“ ja eestikeelse termini „tagasipöördumine“ jaoks on olemas eraldi termin „Rückkehr“, siis milleks neid omavahel segi ajada ja vaheldumisi kasutada?

Umsiedlung/Neuansiedlung

„Neuansiedlung“ on eesti keelde tõlgituna „ümbervasustamine“ ja tähendab rahvusvahelist kaitset vajavate kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute vastuvõtmist kolmandast riigist, kuhu või mille piires nad on ümber asunud, liikmesriikide territooriumile eesmärgiga anda neile rahvusvaheline kaitse.³¹ „Umsiedlung“ ehk „ümberpaigutamine“ tähendab selgelt rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste jaotamist liikmesriikide vahel ning erinevalt ümbervasustamisest puudutab ümberpaigutamine neid põgenikke, kes juba Euroopa Liitu jõudnud.³²

Euroopa Liidu dokumentides tehakse tegelikult selget vahet ning pigem tuleb tähele panna sõnade tähendusi ning seda, et rääkides või kirjutades kasutatakse termineid õiges kontekstis. Eriti kehtib see autori arvates eestikeelsete terminite puhul, kuna need on just parasjagu sarnased, et neid omavahel segamini ajada.

Peamine põhjus, miks magistritöö autor otsustas selle sõnapaari siin eraldi välja tuua, seisneb aga hoopis selles, et sattus tööd kirjutades lugema üht artiklit Eesti meedias, kus räägitakse ümberjaotuskavast.³³ Autor eeldab, et artiklis räägitakse ümberpaigutamiskavast või ümbervasustamiskavast, aga kummast täpselt, jäigi arusaamatuks. Ometi on tegu kahe täiesti erineva protsessiga Euroopa Liidu varjupaigapoliitikas. Tõenäoliselt on pagulaste ümberjagamine Eesti jaoks ikkagi niivõrd kauge ja ebaoluline teema, et on tundub ükskõik, kuidas neid Euroopa Liidu toiminguid nimetada.

See on küll ainult üks näide, kuid demonstreerib autori arvates hästi, mis kasu võiks käesoleva magistritöö raames koostatud sõnastikust olla.

Übernahme/Aufnahme

Siin on tegu jällegi terminitega, millel eesti keeles on sama vaste, kuid mille sisu on erinev. Nii „Aufnahme“ kui „Übernahme“ tähendavad eesti keeles (rändepoliitika kontekstis) varjupaigataotlejate vastuvõtmist. Kui aga „Aufnahme“ puhul on tegu üldise pagulaste ja

³¹ Ettepanek ümbervasustamisraamistiku loomiseks (2016). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=DE>

³² Euroopa rände tegevuskava (2015) https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

³³ Pooled pagulased Eestist lahkunud: asekanstler tunnistas kava läbikukkumist (2017) <https://www.err.ee/637342/pooled-pagulased-eestist-lahkunud-asekanstler-tunnistas-kava-labikukkumist>

varjupaigataotlejate vastuvõtmisega, siis „Übernahme“ tähistab nende varjupaigataotlejate vastuvõtmist, kes suunatakse riiki Dublini määruse alusel mõnest teisest liikmesriigist.

Kui „Übernahme“ vaste oleks „ülevõtmine“ nagu ta teistes valdkondades selle termini puhul ka on, siis oleks kõik muidugi palju selgem ning segadust ei tekiks.

Flüchtling – pagulane vs põgenik

Terminile „Flüchtling“ ja selle tähendusele oli käesoleva magistritöö autor mõelnud korduvalt juba enne töö kirjutama hakkamist ning võib isegi öelda, et see termin on üks nendest, mis ajendas autorit just rändepoliitika teemal sõnastikku koostama. On omamoodi paradoksaalne, et valdkonna keskne termin on samal ajal kõige rohkem segadust tekitav termin.

Nimelt on termini „Flüchtling“ eestikeelne vaste kas „pagulane“ või „põgenik“. IATE leiab, et sobib nii üks kui teine, kuigi eelisterminiks pakutakse „pagulane“.

Kui rääkida eestikeelsete vastete erinevusest, siis Eesti Pagulasabi defineerib mõisteid järgmiselt: põgenik on katustermin inimeste kohta, kes mingil põhjusel on sunnitud kodust või koduriigist lahkuma; pagulaste all mõeldakse aga inimesi, kes on põgenenud koduriigist tulenevalt tagakiusamisest nt rassi, usulise kuuluvuse või poliitiliste vaadete tõttu. Pagulasabi rõhutab, et inimene on pagulane juba enne, kui talle pärast varjupaigataotluse esitamist pagulasseisund antakse ning lisab, et terminit "pagulane" võib kasutada ka sünonüümina katusterminile "põgenik".³⁴ See väide tekitas magistritöö autoris küsimusi, sest kui „pagulane“ on „põgeniku“ sünonüüm, siis peaks see tähendama, et võime kasutada terminit „pagulane“ ka inimese puhul, kes ei ole lahkunud kodumaalt mitte tagakiusamise tõttu, vaid muudel põhjustel. Autori arvates esineb siin teatav vastuolu.

Saksa Meediateenistus selgitab ajakirjanikele mõeldud teabelehes asja nii, et terminit „Flüchtling“ kasutatakse rändepoliitika teemalistel aruteludel tihti üldiselt kõikide inimeste kohta, kes on olnud sunnitud oma kodumaalt lahkuma.³⁵ Eesti kontekstis vastaks see terminile „põgenik“, mis on Pagulasabi definitsiooni kohaselt samuti katustermin. Ametlikus keelekasutuses (nagu näiteks Euroopa Liidu dokumentides) saab Saksa Meediateenistuse kohaselt kasutada terminit „Flüchtling“ aga ainult nendest inimestest rääkides, kelle

³⁴ Eesti Pagulasabi kodulehekül. Kes on pagulane? <http://www.pagulasabi.ee/kes-pagulane>

³⁵ Mediendienst-Integration (2018). Flüchtlingsdebatte: Die wichtigsten Begriffe für den Journalisten-Alltag. Külastatud: 20.05.2018. https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Informationspapier_Begriffe_Asyildebatte.pdf

varjupaigataotlus on rahuldatud ning kellele on antud Genfi pagulaskonventsioonist tulenev pagulasseisund.³⁶ Euroopa Parlament on samamoodi arvamusel, et inimene on „Flüchtling“ ehk „pagulane“ alles siis, kui on saanud välisriigis varjupaiga³⁷,

Seega tundub, et tavakeelekasutuses võib kasutada termini „Flüchtling“ tõlkimisel nii vastet „põgenik“ kui ka „pagulane“ kui katuserminid kõigile kodumaalt lahkuma sunnitud isikutele. Samas Euroopa Liidu kontekstis ja ametlikus keelekasutuses üldiselt mõeldakse „Flüchtling“ all ainult sellist inimest, kes on saanud Genfi pagulaskonventsioonist tuleneva pagulasseisundi.

Tõepoolest, autor kontrollis eelnevat Euroopa rände tegevuskava põhjal ning ilmnes, et põgenike ümberasustamisest rääkimisel kasutati „Flüchtling“ ja „pagulane“ asemel hoopis termineid „Vertriebener“ ja „põgenik“, sest ümberasustamise puhul on tegu kolmandate riikide kodanikega, kellele veel ei ole antud rahvusvahelist kaitset. Samas ümberpaigutamise rääkides kasutati termineid „Flüchtling“ ja „pagulane“, sest ümberpaigutamise puhul on tegu Euroopa Liidus juba kaitset saanud inimeste paigutamisega teistesse liikmesriikidesse.³⁸

Samas miinimumnõuete direktiivi muutmise ettepanekus on „Flüchtling“ ehk „pagulane“ defineeritud nii: „kolmanda riigi kodanik, kes põhjendatult kartes tagakiusamist rassilise, usulise, rahvusl, poliitilistel vaadatel või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise pärast viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki“; eraldi on välja toodud „Flüchtlingseigenschaft“ ehk „pagulasseisund“, mis on kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku pagulasena tunnustamine liikmesriigi poolt³⁹ Seega selles dokumendis, hoolimata sellest, et tegu on ametliku keelekasutusega, ei peeta termini „Flüchtling“ all silmas inimest, kellele on antud pagulasseisund.

Saksa keeles kasutatakse tegelikult magistritöö autori arvates väga head väljendit „anerkannter Flüchtling“, mis eesti keeles võiks olla midagi sellist nagu „tunnustatud pagulane“. See annab autori arvates väga hästi edasi erinevuse nõ tavalise pagulase ja ametliku pagulase vahel. Ka Saksa Meediateenistus mõonab, et väljendi „anerkannter Flüchtling“ näol on tegu

³⁶ ibid.

³⁷ Euroopa Parlamendi kodulehekül (2016). Maaailma pagulaste päev: rändevoo Euroopasse. Kasutatud 20.05.2018. <http://www.europarl.europa.eu/news/et/headlines/society/20160616STO32440/maailma-pagulaste-paev-randevoo-euroopasse-infograafik>

³⁸ Euroopa rände tegevuskava (2015), lk 4 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

³⁹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

pagulasseisundi saanud isiku sünonüümiga.⁴⁰ Ometi on see väljend kasutusel ainult tavakeeles ning Euroopa Liidu dokumentidest seda ei leia.

Magistritöö autorile on jäänud mulje, et tavakeeles (nt meedias) kasutatakse neid termineid üsnagi suvaliselt, Saksa meedias on kõik varjupaigataotlejad „Flüchtlinge“ ning Eestis „pagulased“ ja „põgenikud“ läbisegi. Muidugi, lähtudes sellest määratlusest, et pagulased on tagakiusamise tõttu kodumaalt lahkunud ja põgenikud muudel põhjustel, ei olegi autori arvates võimalik kindlalt väita, kas Euroopa Liitu saabunud varjupaigataotlejate näol tegu on pagulaste või põgenikega – seda teavad ainult asjaosalised ise. Euroopa Liidu dokumentides on terminite kasutus küll natuke konkreetsem (näiteks ei räägita dokumentides „Flüchtlinge“ puhul kordagi „põgenikest“), kuid siiski mitte ühte, nagu näitasid erinevused magistritöö aluseks olevates dokumentides.

⁴⁰ Flüchtlingsdebatte: Die wichtigsten Begriffe (2018) https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Informationspapier_Begriffe_Asyldebatte.pdf

Tähelepanekud

Saksakeelne terminoloogia vs eestikeelne terminoloogia

Kui üldiselt ollakse saksa keele puhul harjunud pikkade liitsõnadega ja lausetega, mille puhul lõppu jõudes juba algus meelest läinud on, siis Euroopa Liidu rändepoliitikas on saksa keeles terminid üldiselt üsna konkreetsed – lühikesed ja tabavad – ning mugavalt kasutatavad. Eesti keeles aga, nagu autor ka enne töö kirjutamist eeldas, on paljude saksakeelsete terminite vasteks pikk selgitus – ilmselt ei ole eesti keeles olnud nii suurt vajadust vastava valdkonna terminoloogia järele kui Saksamaal. Kuna Saksamaa on olnud rändekriisi keskmes selle algusest peale, on loomulikult tekkinud ka suurem vajadus vastava terminoloogia järele.

Võtame näiteks termini „Asyl-Shopping“, mis annab suurepäraselt edasi terminiga taga peituva sisu. Termin on pigem slängisõnavarasse kuuluv, kuid seda kasutatakse ka Euroopa Liidu dokumentides ning autori arvates täiesti õigustatult. Eesti keelde on termin tõlgitud kui „varjupaiga taotlemiseks kõige parema riigi otsimine“. Ei ole kahtlustki, kumb termin on tabavam ning mugavam kasutada. Tegu on ju tegelikult anglitsismiga ja miks mitte võtta ka eesti keelde üle „varjupaigašoppamise“ või „asüülišoppingu“ termin. (Kas just ilusam, aga lühem ja mugavam kasutada kindlasti).

Või näiteks selline termin nagu „Anerkennungsquote“, mis eesti keeles jällegi pikalt lahti selgitatakse, ehk „heaks kiidetud varjupaigataotluste arv“.

Samas peab käesoleva magistritöö autor tunnistama, et ka saksa keelel on arenguruumi, sest on ikka äärmiselt ebamugav rääkida rahvusvahelise või muu kaitse saajast ning kasutada sealjuures väljendit „eine Person, der internationaler Schutz zuerkannt wurde“.

Ametlik keel vs tavakeel

Eelmises peatükis tuli ametliku ja tavakeele erinevustest juba natukene juttu. Käesoleva töö autor oli loomulikult teadlik sellest, et Euroopa Liidu ametlik keelekasutus on midagi muud kui tavakeel, aga ometi tuli talle üllatusena, et suur osa nendest terminitest, mis saksa keeles on niivõrd igapäevased ja rändepoliitikast rääkides laialdaselt kasutusel, ning mis ajendasid autorit käesolevat valiksõnastikku koostama, ei kuulugi enamike Euroopa Liidu rände- ja

varjupaigapoliitiliste dokumentide terminoloogiasse või on seal esindatud ainult mõnel üksikul korral.

Autor otsustas nad sõnastikku ikkagi sisse panna, sest tema arvates mängivad nad rändepoliitikaalases saksa keeles väga olulist rolli. Eriti, mõeldes ajakirjanduses töötavatele inimestele, kellel võiks ehk kunagi sellest sõnastikust kasu olla.

Mõnedest sellistest terminitest, mis on saksa meediast juba aastaid kõigile teada-tuntud, oli eelnevates alapeatükkides juba juttu. Näiteks „Abschiebung“, mis tähendab „varjupaigataotleja väljasaatmist riigist“, kuid millele Euroopa Liidu dokumentides eelistatakse terminit „Rückführung“, mis tähendab sisuliselt sama asja, kuid kõlab paremini (vt eespool, lk 11) või „anerkannter Flüchtling“ (vt eespool, lk 15).

Selliseid termineid on aga veel. Autor tooks siinkohal välja termini „Duldung“, mis tähendab väljasaatmise ajutist peatamist, ning sellest tuletatud väljendi „geduldeter Flüchtling“, mille all mõeldakse varjupaigataotlejat, kelle väljasaatmine on ajutiselt peatatud. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi alusdokumentides termineid ei esinenud. Küll on aga termin „Duldung“ olemas IATEs, kus ta on tõlgitud kui „erandina viibimisõiguse andmine“. Tegu on Saksa õigussüsteemist pärineva terminiga⁴¹, ning tegelikult on just Saksamaal sellise spetsiaalse termini tavakeeles kasutuselevõtt igati loogiline. Saksamaa on Euroopa Liidus vastu võtnud rohkem varjupaigataotlejaid kui ükski teine liikmesriik ning seisab nüüd probleemi ees, kus negatiivse vastuse saanud varjupaigataotlejaid ei ole võimalik riigist välja saata, näiteks sellepärast, et varjupaigataotlejal ei ole dokumente. Euroopa Liidu õigusest tulenevalt järgneb negatiivsele otsusele varjupaigataotluse vabatahtlik lahkumine liikmesriigist või sunniviisiiline tagasisaatmine, „Duldung“ ei ole ette nähtud. Reaalsuses kõik muidugi nii libedalt ei lähe kui paberil ja tundub, et ehk on ka Euroopa Liidu tasandil hakatud sellele mõtlema, sest pool aastat tagasi välja antud Tagasisaatmise käsiraamatus on terminit juba kolm korra mainitud.⁴²

Samamoodi laialtlevinud saksakeelne termin rändepoliitikas on „Untergetauchte“, kelle all peetakse silmas välismaalasi (sealhulgas negatiivse vastuse saanud varjupaigataotlejaid), kes tulenevalt sellest, et neil ei ole õigust riigis viibida (ja neile ei ole antud ka erandina

⁴¹ Dienelt, K. (2016). Bundeszentrale für politische Bildung. Duldung: Was ist eine Duldung und mit welchen Rechten ist sie verbunden? Kasutatud 20.05.2018 <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurzdossiers/233846/definition-fuer-duldung-und-verbundene-rechte?p=all>

⁴² Empfehlung(EU) 2017/2338 der Kommission vom 16. November 2017 für ein gemeinsames „Rückkehr-Handbuch“, das von den zuständigen Behörden der Mitgliedstaaten bei der Durchführung rückkehrbezogener Aufgaben heranzuziehen ist. Amtsblatt der Europäischen Union. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=DE>

viibimisõigust), on riigisiselt nõ. põgenenud, kelle kohta ametnikel puudub igasugune info, peale selle, et nad viibivad endiselt riigi (või Euroopa Liidu) territooriumil.⁴³ Jällegi on ainus dokument, kus terminit korra mainitakse, hiljuti välja antud Tagasisaatmise käsiraamat.

Võiks arvata, et ehk tegi magistr töö autor vale otsuse, võttes sõnastiku koostamisel aluseks Euroopa Liidu dokumendid, arvestades, et need on väga juriidilised ega kajasta täiel määral seda, mis toimub rändepoliitika terminoloogias tervikuna. Autor ise leiab aga, et võttes arvesse magistr töö mahtu ja ajalist piirangut, oli otsus, võtta töö aluseks konkreetse Euroopa Liidu rändepoliitikat reguleerivad põhilised dokumendid, õige. Pealegi, ametlike tekstide puhul on vaja ametlikku terminoloogiat ja nüüd on see ühes kohas ja süsteemselt olemas.

Küll aga saaks autori arvates käesolevat magistr töö suurepäraselt edasi arendada, töötades läbi näiteks erinevad meediaväljaanded ning uurides rändepoliitikaalast terminoloogiat tavakeeles.

⁴³ Leubecher, M. (2017). Die Welt. In Deutschland werden Hunderttausende Untergetauchte vermutet. Külastatud 20.05.2018 <https://www.welt.de/politik/deutschland/article170281634/In-Deutschland-werden-Hunderttausende-Untergetauchte-vermutet.html>

II OSA

Sõnastik

A

aberkennen vt Aberkennung

Aberkennung *f* - äravõtmine, tühistamine; ~ **des Flüchtlingstatus** pagulasseisundi tühistamine; ~ **des internationalen Schutzes** rahvusvahelise kaitse äravõtmine; ~ **des vorübergehenden Schutzes** ajutise kaitse äravõtmine; ~ **des subsidiären Schutzes** täiendava kaitse äravõtmine; ~ **des Schutzstatus** – kaitseseisundi tühistamine;

Vt **Anerkennung**

ablehnen vt Ablehnung

ablehnende Entscheidung *f* – negatiivne otsus (*Otsus, mis näeb ette, et varjupaigataotlejale ei anta rahvusvahelist kaitset.*)

Vt **Ablehnung**

Ablehnung *f* – tagasilükkamine, keeldumine; ~ **des Asylantrags** varjupaigataotluse tagasilükkamine; ~ **des Asylbewerbers** varjupaigataotlejale negatiivse vastuse andmine; ~ **des Antrags** taotluse tagasilükkamine

Abnahme von Fingerabdrücken *f* – sõrmejälgede võtmine (*Sõrmejäljed on Eurodaci süsteemi biomeetriline tunnus (hetkel ainus), mida on lubatud liikmesriikide vahel võrrelda.*)⁴⁴

Vt **Eurodac-System, EU-Fingerabdruck-Datenbank**

abnehmen vt Abnahme

abschieben vt Abschiebung

Abschiebung *f* väljasaatmine (*varjupaigataotleja või pagulase riigist välja saatmine, kuna tal puudub liikmesriigi territooriumil viibimise õigus, tulenevalt varjupaigataotluse tagasilükkamisest, kuriteos süüdi mõistmisest vms.*)⁴⁵; ~ **von Flüchtlingen** pagulaste riigist väljasaatmine

Vrdl **Ausweisung, Auslieferung**

⁴⁴Ettepanek, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem (uuesti sõnastatud) (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 03.05.2017 <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-272-ET-F1-1.PDF>

⁴⁵ Was bedeutet Ausweisung und was ist eine Abschiebung? (2016). Deutsches Anwaltsregister. Külastatud 18.05.2018 https://www.anwaltsregister.de/Rechtsfragen/Was_bedeutet_Ausweisung_und_was_ist_eine_Abschiebung.d1791.html

AMIF *lüh* Asyl-, Migrations- und Integrationsfonds

anerkennen *vt* Anerkennung

Anerkennung *f* tunnustamine, heaks kiitmine; ~ **von Flüchtlingen** pagulasstaatuse andmine; ~ **von Qualifikationen** kutsekvalifikatsiooni tunnustamine; ~ **des Asylantrags** varjupaigataotluse rahuldamine

Anerkennungsquote *f* – heaks kiidetud varjupaigataotluste arv (*Varjupaigataotluste rahuldamise määrad erinevad Euroopa Liidu siseselt liikmesriigiti, kuigi miinimumnõuete direktiivis on sätestatud kriteeriumid, mille alusel taotlejad kvalifitseeruvad õigusele saada varjupaika ja täiendavat kaitset.*)⁴⁶

Vt **Anerkennungsrate**

Anerkennungsrate *f* = **Anerkennungsquote**

Anerkennungsrichtlinie *f* - Miinimumnõuete direktiiv (*Direktiiviga sätestatakse õigused, mis kaasnevad pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi andmisega, näiteks elamisloa saamise võimalus, juurdepääs tööturule ja tervishoiuteenustele.*)⁴⁷

anfechten *vt* Anfechtung

Anfechtung *f* vaidlustamine (*Varjupaigataotlusele saadud negatiivne otsus on võimalik vaidlustada.*); ~ der ablehnenden Entscheidung

Antrag *m* - taotlus; ~ **stellen** taotlust esitama; **Ablehnung des** ~ taotluse tagasilükkamine;

Prüfung des ~ taotluse läbivaatamine; **Rücknahme des** ~ taotluse tagasivõtmine;

Begründetheit des ~ taotluse sisu; ~ **auf internationalen Schutz** rahvusvahelise kaitse taotlus; ~ **auf vorübergehenden Schutz** ajutise kaitse taotlus; ~ **auf subsidiären Schutz** täiendava kaitse taotlus; **unzulässiger** ~ vastuvõetamatu taotlus; **offensichtlich**

unbegründeter ~ ilmselgelt põhjendamatu taotlus; **stillschweigende Rücknahme eines** ~ taotluse kaudne tagasivõtmine; **ausdrückliche Rücknahme eines** ~ taotluse sõnaselge tagasivõtmine; **Asyl**~ varjupaigataotlus; **Folge**~ korduv taotlus; **Einzel**~ individuaalne taotlus

Antragsteller *m* – taotleja, rahvusvahelise kaitse taotluse esitaja, varjupaigataotluse esitaja

⁴⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁷ Euroopa ühine varjupaigasüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 18.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

(Kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud.)⁴⁸;

Asyl n – varjupaik/asüül (Varjupaika antakse neile, kes põgenevad tagakiusamise või tõsise kahju ohu eest. Õigus varjupaigale on põhiõigus ning varjupaiga andmine on pagulaste kaitset käsitlevast 1951. aasta Genfi konventsioonist tulenev rahvusvaheline kohustus.)⁴⁹

~ **beantragen** varjupaika taotlema; ~ **bekommen** varjupaika saama; ~ **gewähren** varjupaika andma **diplomatisches** ~ diplomaatiline asüül; **politisches** ~ poliitiline asüül; **um** ~ **bitten** varjupaika paluma

Asylantrag m – varjupaigataotlus; **Ablehnung des** ~ varjupaigataotluse tagasilükkamine;

Prüfung des ~ varjupaigataotluse läbivaatamine; **Rücknahme des** ~ varjupaigataotluse tagasivõtmine; **offensichtlich unbegründeter** ~ ilmselgelt põhjendamatu varjupaigataotlus

Vt **Antrag**

Asylbeantragung f – varjupaiga taotlemine

Asylbehörde f – menetlev ametiasutus (Liikmesriigi kohtulaadne ametiasutus või haldusorgan, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eest ning on pädev tegema sellistes juhtumites esimese astme otsuseid.)⁵⁰

Asylbewerber m – varjupaigataotleja (Välismaalane, kes on liikmesriigis esitanud varjupaigataotluse, et saada rahvusvahelist kaitset. Varjupaigataotleja staatus kestab kuni Politsei- ja Piirivalveameti või kohtu otsuse jõustumiseni.)⁵¹; **abgelehnter** ~ negatiivse vastuse saanud varjupaigataotleja; **Ablehnung des** ~ varjupaigataotlejale negatiivse vastuse andmine **Rückübernahme des** ~ varjupaigataotleja tagasivõtmine

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud) (2013). Euroopa Liidu Teataja. Külastatud 20.05.2018 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=ET>

⁴⁹ Euroopa ühine varjupaigastüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 18.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

⁵⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁵¹ Eesti Pagulasabi kodulehekül. Kes on pagulane? Külastatud 20.05.2018 <http://www.pagulasabi.ee/kes-on-pagulane>

Asylentscheidung *f* – varjupaigalane otsus (*otsus selle kohta, kas taotlejale antakse varjupaika või ei*)

Asylgewährung *f* – varjupaiga andmine

Asyl-, Migrations- und Integrationsfonds (AMIF) *m* – Varjupaiga, Rände- ja Integratsioonifond (*Fondi üldeesmärk on aidata kaasa rändevoogude tõhusale juhtimisele ning ühise varjupaiga-, täiendava või ajutise kaitse poliitika ja ühise rändepoliitika rakendamisele, tugevdamisele ja edasiarendamisele*)⁵²

Asylrecht *n* – varjupaigaõigus (*õigus taotleda ja kasutada varjupaika 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsioonis ja 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokollis sätete ning Euroopa Liidu aluslepingute kohaselt.*)⁵³

Asyl-Shopping *n* – varjupaiga taotlemiseks kõige soodsama riigi otsimine

Asylsuchender *m* = **Asylbewerber**

Asylsystem *n* – varjupaigasüsteem

Asylverfahren *n* – varjupaigamenetlus

Asylverfahrensrichtlinie *f* – Varjupaigamenetluse direktiiv (*direktiivis on sätestatud varjupaiga taotlemise menetlusega seotud eeskirjad: kuidas varjupaika taotleda, kuidas taotlus läbi vaadatakse, kuidas otsust vaidlustada, mida teha, kui taotleja end varjab jpm*)⁵⁴

Aufenthalt *m* – riigis viibimine; **rechtmäßiger** ~ õiguspärane riigis viibimine; **illegaler** ~ ebaseaduslik riigis viibimine; **irregulärer** ~ ebaseaduslik riigis viibimine

Aufenthaltsberechtigter *m* – riigis seaduslikult viibiv välismaalane

⁵² Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (2018). Siseministeerium. Külastatud 18.05.2018

<https://www.siseministeerium.ee/et/eesmark-tegevused/valisvahendid/varjupaiga-rande-ja-integratsioonifond>

⁵³ Euroopa Liidu Põhiõiguste Harta (2007). Euroopa Liidu Teataja. Külastatud 04.05.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:303:FULL&from=ET>

⁵⁴ Euroopa ühine varjupaigasüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 20.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

Aufenthaltserlaubnis *f* = **Aufenthaltstitel**

Aufenthaltskriterien *pl* – riigis viibimise kriteeriumid (*Euroopa Liidu rändepoliitika kontekstis peetakse silmas neid kriteeriume, mis peavad olema täidetud, et elada Euroopa Liidus*)

Aufenthaltsrecht *n* – elamisõigus (*õigus konkreetse riigi territooriumil elada*)

Vt **Bleiberecht**

Aufenthaltstitel *m* – elamisluba (*liikmesriigi ametiasutuste poolt nõukogu määruses (EÜ) nr 1030/200243 ette nähtud vormis välja antud luba, millega lubatakse kolmanda riigi kodanikul või kodakondsuseta isikul elada tema territooriumil*)⁵⁵; **Ausstellung des** ~ elamisloa väljastamine; **Verlängerung des** ~ elamisloa uuendamine; ~ **aus humanitären Gründen** humanitaarkaalu tõttu riigis viibimise luba
= **Aufenthaltserlaubnis**

Aufnahme *f* – vastuvõtmine; ~ **von Flüchtlingen** põgenikke vastuvõtmine; ~ **von Asylbewerbern** varupaigataotlejate vastuvõtmine
Vrdl Übernahme

Aufnahmebedingungen *pl* – vastuvõtutingimused (*Nende meetmete kogum, mida liikmesriigid tagavad kooskõlas vastuvõtutingimuste direktiiviga varjupaigataotlejatele.*)⁵⁶;
materielle ~ materiaalsed vastuvõtutingimused

Aufnahmeeinrichtung *f* – vastuvõtukeskus; ~ **für Asylbewerber** varjupaigataotlejate vastuvõtukeskus ;(*Vastuvõtukeskuses tagatakse põgenikule materiaalsed vastuvõtutingimused, näiteks eluase ja toit. Tingimused on sätestatud vastuvõtutingimuste*

⁵⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁵⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded (2008). Euroopa Ühenduste Komisjon. Külastatud 03.05.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008PC0815&from=ET>

*direktiivis.)*⁵⁷

= **Aufnahmezentrum**

Aufnahmekapazität *f* – vastuvõtusuutlikkus (*varjupaigataotlejate arv, keda on võimalik asjaomastesse vastuvõtukohtadesse majutada*)⁵⁸

Aufnahmeland *n* – (pagulasi) vastuvõttev riik

Vt **Herkunftstaat**

Aufnahmesystem *n* – (varjupaigataotlejate) vastuvõtusüsteem

Aufnahmezentrum *n* = **Aufnahmeeinrichtung** *f*

aufnehmen *n* – vastu võtma

Vt **Aufnahme**

ausdrückliche Rücknahme des Antrags – taotluse sõnaselge tagasivõtmine (*Taotleja võtab omaenese algatusel menetluse käigus rahvusvahelise kaitse taotluse tagasi.*)⁵⁹

Vt **stillschweigende Rücknahme des Antrags**

Auslieferung *f* – väljaandmine (*pagulase kolmandale riigile väljaandmine kuriteos süüdimõistmise korral*)

Vrdl **Abschiebung, Ausweisung**

ausschließliche Zuständigkeit *f* - ainupädevus

Ausstellung des Aufenthaltstitels elamisloa väljastamine

Auswanderer *m* – väljarändaja

Vt **Einwanderer**

⁵⁷ Euroopa ühine varjupaigasüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 20.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

⁵⁸ IATE InterActive Terminology for Europe (2016). Külastatud 18.05.2018 <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do?method=load>

⁵⁹ Ettepanek, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1_0004.02/DOC_1&format=PDF

Auswanderung *f* – väljaränne, väljarändamine

Ausweisung *f* – väljasaatmine (*haldusakt, mis on reaalse väljasaatmise aluseks; väljastatakse näiteks välismaalase kuriteos süüdimõistmise korral*)⁶⁰

Vrdl. **Abschiebung, Auslieferung**

Außengrenzen *pl* – välispiirid; **Seeaußengrenze** väline merepiir; **Landaußengrenze** väline maismaapiir

B

Begründetheit des Antrags *f* – taotluse sisu, põhjendus

beschleunigtes Prüfungsverfahren *n* – kiirendatud läbivaatamismenetlus (*rakendatakse siis, kui varjupaigataotleja ei täida oma kohustusi, näiteks ei jää liikmesriiki, kus ta peab viibima, ei anna sõrmejälgi või varjab end alusetult.*)⁶¹

betreffender Drittstaat *m* – asjaomane kolmas riik

betreffender Mitgliedstaat *m* – asjaomane liikmesriik

Binnenvertriebener *m* – riigisisene põgenik (*Tsiviilelanikud, kes oma riigi siseselt põgenevad sõja, vägivalla või üldiste inimõiguste rikkumise eest. Kuigi põgenemispõhjused on üldjuhul samad, mis pagulastel, ei ole nad riigipiire ületanud ning otsivad varjupaika enda koduriigis.*)⁶²

biometrische Identifikationen *pl* – biomeetrilised tunnused (*Biomeetria on isiku tuvastamise meetod, mille puhul kasutatakse isikule ainuomaseid tunnuseid nagu sõrmejälgi, häält ja silmairiseid. Eurodac-süsteemis salvestatavad biomeetrilised tunnused on sõrmejäljeandmed ja tulevikus ka näokujutis, mida saab võrrelda koos või eraldi.*)⁶³

Vt **Eurodac-System**

Bleiberecht *n* – riigis viibimise õigus

Vt **Aufenthaltsrecht**

Blue-Card-Richtline *f* – sinise kaardi direktiiv (*Direktiiv, lihtsustamaks kõrgelt*

⁶⁰ Was bedeutet Ausweisung und was ist eine Abschiebung? (2016). Deutsches Anwaltsregister. Külastatud 18.05.2018
https://www.anwaltsregister.de/Rechtsfragen/Was_bedeutet_Ausweisung_und_was_ist_eine_Abschiebung.d1791.html

⁶¹ Ettepanek, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

⁶² UNCHR Deutschland kodulehekül. Binnenvertriebene. Külastatud 20.05.2018
<http://www.unhcr.org/dach/de/binnenvertriebene>

⁶³ Ettepanek, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 19.05.2018
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-272-ET-F1-1.PDF>

kvalifitseeritud rändajate ja nende pereliikmete liitu lubamist ja liikuvust. ELi sinise kaardi eesmärk on muuta EL maailma kõrgelt kvalifitseeritud töötajate jaoks ligitõmbavamaks ning tugevdada Euroopa teadmistepõhist majandust.)⁶⁴

Bona-fide-Reisender *m* – heauskne reisija (*inimesed, kes reisivad/lendavad tihti; nt ärimehed*)⁶⁵

Brennpunkt-Konzept *n* – esmase vastuvõtu süsteem (*Selle süsteemi raames teevad Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, Frontex ja Europol kohapeal koostööd piiriäärsete liikmesriikidega, kes on silmitsi ebaproportsionaalselt suure rändesurvega. Süsteemi raames pakutakse operatiivtugi, mis hõlmab varjupaigataotlejate registreerimist, nende isiku tuvastamist ja neilt sõrmejälgede võtmist, aga ka tagasisaatmisoperatsioone.*)⁶⁶

Vt **Hotspot**

Brennpunktssystem *n* = **Brennpunkt-Konzept**

D

Drittstaat *m* – kolmas riik (*mitte Euroopa Liidu liikmesriik*); **sicherer** ~ turvaline kolmas riik

Drittstaatsangehöriger *m* – kolmanda riigi kodanik

Vt **Drittstaat**

Dublin-System *n* – Dublini süsteem (*ELi õigusnormid, millega määratakse kindlaks, milline liikmesriik vastutab varjupaigataotluse käsitlemise eest*)⁶⁷

Vt **Dublin-Verordnung; Netz nationaler Dublin-Stellen**

Dublin-Verordnung *f* – Dublini määrus (*Dublini määrusega tuvastatakse varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutav riik. Dublini määruse aluspõhimõte on see, et taotluse läbivaatamise eest vastutab eelkõige liikmesriik, kelle roll taotleja sisenemisel ELi ja seal viibimisel oli kõige suurem.*)⁶⁸

Vt **Dublin-System**

Duldung *f* – erandina viibimisõiguse andmine (*kehtib inimeste puhul, kelle varjupaigataotlus on tagasi lükatud ning nad on kohustatud liikmesriigist lahkuma, kuid ei saa seda teha*

⁶⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule direktiivi 2009/50/EÜ rakendamise kohta (2014). Euroopa Komisjon. Külastatud 05.05.2017

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2014\)0287_/com_com\(2014\)0287_et.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2014)0287_/com_com(2014)0287_et.pdf)

⁶⁵ Brocza, S. (2008). Kontrolliert wird, was technisch machbar ist. Die Presse. Külastatud 05.05.2017

<https://diepresse.com/home/recht/rechtallgemein/363881/Kontrolliert-wird-was-technisch-machbar-ist>

⁶⁶ Kriisikolde süsteem erakorraliste rändevoogudega toimetulekuks. Euroopa Komisjon. Külastatud 18.mai 2018

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_et.pdf

⁶⁷ Jätkusuutliku ja õiglase Euroopa ühise varjupaigasüsteemi suunas (2017). Euroopa Komisjoni pressiteade. Külastatud 20.05.2018 europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_et.htm

⁶⁸ Euroopa ühine varjupaigasüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 20.05.2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

tulenevalt nt õiguslikest, humanitaarsetest või isiklikest põhjustest.)⁶⁹

Vt **geduldeter Flüchtling**

E

EASO vt **Europäisches Unterstützungsbüro für Asylfragen**

Eilverfahren *n* – kiirendatud menetlus (*Ette nähtud juhuks, kui on konkreetset humanitaarsed alused või pakilised õigusliku või füüsilise kaitse vajadused, mis on põhjuseks kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute liikmesriikide territooriumile kiirele vastuvõtmisele. Kuigi teostada tuleks sama tasemega turvakontrolle nagu tavamenetluses, peaks kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamine piirduma nende täiendava kaitse kõlblikkuse hindamisega, ilma et hinnataks nende pagulasena käsitamise võimalust.*)⁷⁰

= **Schnellverfahren**

einheitliche Vorschriften *pl* – üldkohaldatavad normid (*selleks, et ühtlustada rahvusvahelise kaitse taotlejate taotluste rahuldamise kriteeriume*)⁷¹

Einreise *f* – riiki sisenemine; **reguläre** ~ seaduslik riiki sisenemine; **irreguläre** ~ ebaseaduslik riiki sisenemine

Einsatz *m* – operatsioon (*nt Frontexi koordineeritud operatsioon TRITON*)

Einzelantrag *m* – individuaalne taotlus

Einwanderer *m* – sisserändaja (*Välismaalane, kes on kodumaalt lahkunud omal vabal tahtel. Sageli võib sisserändajaid seostada parema elukeskkonna otsimisega. Sisserändajaid ja pagulasi eristab see, et esimesed ei ole oma riigis tagakiusatud ning nende elu ning inimõigused ei ole kodumaal ohus.*)⁷² **regulärer** ~ seaduslik sisserändaja; **irregulärer** ~ ebaseaduslik sisserändaja

= **Zuwanderer**

Vt **Auswanderer**

Vrdl **Flüchtling**

entziehen – ära võtma

Vt **Entzug**

Entzug des Schutzstatus *m* – kaitseseisundi äravõtmine

Erlöschen des Schutzstatus *n* – kaitseseisundi lõpetamine

⁶⁹ <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurz dossiers/233846/definition-fuer-duldung-und-verbundene-rechte?p=all>

⁷⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=ET>

⁷¹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁷² <http://www.pagulasabi.ee/kes-on-pagulane>

ernste Gefahr *f* – tõsise kahju oht (*surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik kohtlemine, mida võidakse väljasaadetud varjupaigataotleja suhtes kolmandas riigis rakendada; tõsise kahju ohu esinemise korral väljasaatmist ei toimu.*)⁷³

ernsthafter Schaden *m* – suur kahju (*Täiendava kaitse saamise aluseks on suure kahju oht päritoluriiki tagasi saatmisel; Suur kahju: surmanuhtlus või hukkamine; taotleja piinamine või ebainimlik või väärikut alandav kohtlemine või karistamine; suur ja individuaalne oht tsiviilisiku elule või isikupuutumatusetele juhusliku vägivalla tõttu rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konflikti puhul.*)⁷⁴

Erstaufnahmeeinrichtung *f* = **Aufnahmeeinrichtung**

erster Asylstaat *m* – esimene varjupaigariik
Vt **Dublin-System**

EU-Fingerabdruck-Datenbank *f* – ELi sõrmejälgede andmebaas (*ELis varjupaiga taotlemise korral edastatakse taotleja asukohast sõltumata taotleja sõrmejäljed Eurodaci kesksüsteemile. Eurodac on tegutsenud alates 2003. aastast ja see on osutunud väga edukaks IT-vahendiks.*)⁷⁵

EU-Fördermittel *pl* – Euroopa Liidu vahendid

EU-Migrationsportal *n* – Euroopa Liidu rändeportaal

EURES vt **Europäisches Portal zur beruflichen Mobilität**

Eurodac-System *n* – Eurodaci süsteem (*Biomeetriliste tunnuste võrdlemise süsteem (hetkel on süsteemis sõrmejäljed, tahetakse lisada ka näokujutise andmed.) Eurodaci andmebaas sisaldab andmeid kõikidest välismaalastest, kes on ebaseaduslikult riigipiiri ületanud või ebaseaduslikult riigis viibides tabatud, ning välismaalastest, kes on kusagil varjupaigataotluse esitanud.*)⁷⁶ Vt **Gesichtserkennung**

Europäische Agentur für die Grenz- und Küstenwache (Frontex) *f* – Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (*aitab ELi liikmesriikidel ja Schengeni lepinguga ühinenud riikidel hallata oma välispiire, koorindeerides operatsioone nii merel kui maismaal.*)⁷⁷

Europäische Migrationsagenda *f* – Euroopa rände tegevuskava (*Euroopa Komisjoni poolt väljatöötatud kava rändekriisi leevendamiseks*)

Europäische Nachbarschaftspolitik *f* – Euroopa naabruspoliitika

⁷³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

⁷⁴ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁷⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

⁷⁶ <http://aastaraamat.pagulasabi.ee/varjupaigamenetlus>

⁷⁷ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_et

Europäische Sicherheitsagenda *f* – Euroopa julgeoleku tegevuskava

Europäischer Migrationsbeauftragter *m* – Euroopa rändeküsimuste kontaktametnik

Europäisches Portal zur beruflichen Mobilität (EURES) *n* - Euroopa tööalase liikuvuse portaal (*koostöövõrgustik, eesmärgiga leida töövõimalusi ja lihtsustada töötajate vaba liikumist Euroopa Majanduspiirkonna riikides.*)⁷⁸

Europäisches Unterstützungsbüro für Asylfragen (EASO) *n* – Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (*Euroopa Liidu amet, mis täidab võtmerolli Euroopa ühise varjupaigastiemi konkreetsel rakendamisel. Amet asutati eesmärgiga täiustada varjupaigalast praktilist koostööd ning aidata liikmesriikidel täita abivajajatele kaitse pakkumisega seonduvaid Euroopa ja rahvusvahelisi kohustusi. Tugiamet tegutseb ka varjupaigalaste eriteadmiste keskusena. Samuti annab see abi liikmesriikidele, kelle varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemid on sattunud erilise surve alla.*)⁷⁹

EU-Staatsangehöriger *m* – Euroopa Liidu kodanik

F

Familienangehörige *pl* – pereliikmed (*Varjupaiga taotleja pereliikmed, kes viibivad rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise ajal samas liikmesriigis, eeldusel, et perekond oli olemas juba päritoluriigis. Pereliikmeks võib olla taotleja abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane; taotleja isa, ema või taotleja eest vastutav täiskasvanu, kui taotleja on alaealine ega ole abielus; taotleja alaealised lapsed.*)⁸⁰

Familiennachzug *m* - perekonna taasühinemine

Familienzusammenführung *f* = **Familiennachzug**

Fingerabdrücke *pl* – sõrmejäljed; ~ **überstellen** sõrmejälgi edastama; ~ **abnehmen** sõrmejälgi võtma

Vt **EU-Fingerabdruck-Datenbank**

Flüchtling *m* – pagulane (*isik, kes on sunnitud oma kodumaalt lahkuma, tulenevalt tagakiusamisest rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste tõttu.*)⁸¹ ; põgenik (*katustermin inimeste kohta, kes mingil põhjusel on olnud*

⁷⁸ http://publications.europa.eu/resource/cellar/d27a50fb-9dc4-4d6e-b779-8954a99c212d.0017.02/DOC_2

⁷⁹ <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ETC3.pdf>

⁸⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=ET>

⁸¹ <http://www.pagulasabi.ee/kes-on-pagulane>

sunnitud oma kodus lahkuma. Põgenik võib olla ümber asunud ka oma koduriigi sees)⁸²
anerkannter ~ tunnustatud pagulane; **geduldeter** ~ erandina viibimisõiguse saanud pagulane;
neu angesiedelter ~ ümberasustatud pagulane; **sur place** ~ pagulane *sur place*; **Aufnahme von** ~ pagulaste vastuvõtmine; **Abschiebung von** ~ pagulaste väljasaatmine; **Anerkennung von** ~ pagulasseisundi andmine; **Überstellung von** ~ pagulaste üleviimine; **Übernahme von** ~ pagulaste vastuvõtmine
Vrdl **Einwanderer**

Flüchtlingseigenschaft f = Flüchtlingsstatus

Flüchtlingsheim n – pagulaskeskus (*majutusasutus, kuhu pagulased suunatakse pärast varjupaigataotluse esitamist*)

Flüchtlingsstatus m - pagulasseisund (*Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku pagulasena tunnustamine liikmesriigi poolt.*)⁸³; **Aberkennung des** ~ pagulasseisundi tühistamine
Vt **Flüchtling**

Flüchtlingsstrom m - pagulasvoog
Vt **Migrationsstrom**

Folgeantrag m – korduv taotlus (*Uus rahvusvahelise kaitse taotlus, mis esitatakse mis tahes liikmesriigis pärast eelmise taotluse kohta lõpliku otsuse tegemist, sh juhud, mil taotleja on oma taotluse sõnaselgelt tagasi võtnud või kui menetlev ametiasutus on taotluse pärast kaudset tagasivõtmist tagasi lükanud, sest leiab, et sellest on loobunud.*)⁸⁴
Vt **Antrag**

freiwillige Ausreise f – vabatahtlik (riigist) lahkumine
Vrdl **Abschiebung**

freiwillige Rückkehr f – vabatahtlik (päritoluriiki) tagasipöördumine

Freizügigkeit f – liikumisvabadus (*Euroopa Liidu kodaniku õigus liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda; Rahvusvahelise kaitse saajatel ei ole õigust elada mujal, kui talle rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigis.*)⁸⁵

Frontex vt Europäische Agentur für die Grenz- und Küstenwache

⁸² <http://www.pagulasabi.ee/kes-pagulane>

⁸³ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁸⁴ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁸⁵ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

G

GEAS vt **Gemeinsames Europäisches Asylsystem**

geduldeter Flüchtling *m* - erandina viibimisõiguse saanud pagulane (*negatiivse otsuse saanud varjupaigataotleja väljasaatmise ajutine peatamine, kui teda mingil põhjusel ei ole võimalik riigist välja saata*)

geistige Unversehrtheit *f* – vaimne puutumatus

Gemeinsame EU-Liste der sicheren Herkunftstaaten *f* - ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri

Gemeinsame Sicherheits- und Verteidigungspolitik (GSVP) *f* – Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika

Gemeinsames Europäisches Asylsystem (GEAS) *n* – Euroopa ühine varjupaigasüsteem (*Tagab kiired ja õiglased varjupaiga taotlemise otsused ning selle, et ei saadetak tagasi tagakiusamisohus inimesi ning nii varjupaiga taotlejatele kui ka ELis rahvusvahelise kaitse all olevatele isikutele loodaks inimväärset tingimused.*)⁸⁶

Genfer Flüchtlingskonvention *f* – Genfi pagulasseisundi konventsioon (1951. aastal vastu võetud konventsioon, millel põhineb pagulasseisundi andmine; pagulaste kaitse alase rahvusvahelise õiguskorra nurgakivi)⁸⁷

Gesichtsbild *n* – näokujutis (*osa Eurodac-süsteemist; Näokujutiste kogumine on eelkäijaks tulevasele näotuvastustarkvara kasutuselevõtule*)⁸⁸

Vt **Eurodac-System**

Gesichtserkennung *f* – näotuvastus (ELis Eurodac-süsteemi raames planeeritav biomeetriline tunnus)⁸⁹

Vt **Eurodac-System**

Gewahrsameinrichtung *f* – kinnipidamisasutus

Grenzmanagement *n* – piirihaldus; **integriertes** ~ integreeritud piirihaldus

Vt **Intelligente Grenzen**

Grenzsicherheit *f* – julgeolek piiridel

⁸⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

⁸⁷ https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2015/01/Teemaleht_7_2015.pdf

⁸⁸ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-272-ET-F1-1.PDF>

⁸⁹ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-272-ET-F1-1.PDF>

Grenzverfahren *n* – piirimenetlus (*Üks varjupaigamenetluse tüüpidest. Riigipiiril otsustatakse, kas varjupaigataotlejal lubatakse riiki siseneda või ei.*)⁹⁰
Vrdl **ordentliches Verfahren**

Grenzübergang *m* – piiriületuspunkt

Grenzübertritt *m* - piiriületus

Grundsatz der Vertraulichkeit *m* – konfidentsiaalsuspõhimõte

GSVP vt **Gemeinsame Sicherheits- und Verteidigungspolitik**

H

Haftbefehl *m* – vahistamiskäsk; ~ **ausfertigen, ausstellen, erlassen** vahistamiskäsku välja andma

Handbuch zum Thema „Rückkehr/Rückführung *n* – Tagasipöördumise käsiraamat (*Koos tagasisaatmise tegevuskavaga vastu võetud tagasisaatmise käsiraamat sisaldab suuniseid, parimat tava ja soovitusi selle kohta, kuidas teostada tagasisaatmisi tulemuslikult ja inimlikult, pidades kinni asjaomastes ELi õigusaktides tagatud põhiõigustest ja kaitsemeetmetest.*)⁹¹.

Heimatüberweisung *f* – rahasaadetis (*migrandi poolt tema päritoluriigis asuvalle makse saajale tehtav rahaülekanne*)⁹²

Herkunftsland *n* = **Herfkunftstaat**

Herkunftsstaat *m* – päritoluriik (*Kodakondsusjärgne riik või kodakondsuseta isikute puhul varasem alaline elukohariik.*)⁹³; **sicherer** ~ turvaline päritoluriik
Vt **Zielland, Aufnahmeland**

Hoheitsgebiet *n* – territoorium; ~ **des Mitgliedstaates** ELi liikmesriigi territoorium

Hoher Flüchtlingskommissar der Vereinten Nationen - ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet

Hotspot *m* – esmase saabumise piirkond, esmase vastuvõtu punkt
Vt **Brennpunkt-Konzept**

⁹⁰ <http://aastaraamat.pagulasabi.ee/varjupaigamenetlus>

⁹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52015DC0453>

⁹² <http://iate.europa.eu/FindTermsByLilId.do?lilId=847972&langId=et>

⁹³ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

I

Identitätsfeststellung *f* – isikutuvastamine

illegal = irregulär

Inhaftierung *f* – kinnipidamine

Intelligente Grenzen *pl* – arukad piirid (*algatus, eesmärgiga suurendada piiriületuste tõhusust, lihtsustada piiriületust suurele enamikule „heausksetele” reisijatele, võidelda paremini ebaseadusliku rände vastu, registreerides kolmanda riigi kodanike kõik piiriülesed liikumised.*)⁹⁴

Interessenträger *pl* – sidusrühmad

Internationale Organisation für Migration (IOM) *f* – Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (*Juhtiv valitsustevaheline migratsioonialane organisatsioon, millel on 149 liikmesriiki ja mis tegeleb inimliku ja organiseeritud migratsiooni edendamise*)⁹⁵

internationaler Schutz *m* – rahvusvaheline kaitse (*Katusetermin erinevate kaitse staatuste jaoks. Hõlmab kolmanda riigi kodanikele ja kodakondsuseta isikutele nii pagulasseisundi kui ka täiendava kaitse seisundi andmist.*)⁹⁶; **Person mit Anspruch auf** ~ rahvusvahelise kaitse nõuetele vastav isik; **Person, der ~ zuerkannt wurde** rahvusvahelise kaitse saaja; **Vt Schutz**

internationaler Schutzstatus *m* – rahvusvahelise kaitse seisund; **Person mit** ~ rahvusvahelise kaitse saaja; **Aberkennung des** ~ rahvusvahelise kaitse äravõtmine
Vt internationaler Schutz.

interner Schutz *m* – riigisisene kaitse (*Rahvusvahelise kaitse taotluse hindamise osana teeb menetlev ametiasutus kindlaks, et taotleja ei vaja rahvusvahelist kaitset, kui ta võib päritoluriigi mingis osas turvaliselt ja seaduslikult reisida, tal on sinna juurdepääs ja talt võib mõistlikult eeldada sinna elama asumist ning eeldusel, et riigi selles osas tal ET 31 ET (a) puudub põhjendatud tagakiusamise kartus või suure kahju kannatamise reaalne oht või (b) talle on kättesaadav kaitse tagakiusamise või suure kahju tekitamise eest. Riigisisese kaitse kättesaadavuse tõendamise koormus lasub menetleval ametiasutusel. Taotleja isikliku olukorra üle otsustades arvestatakse tema tervist, vanust, sugu, seksuaalset sättumust, sooidentiteeti ja sotsiaalset seisundit, hinnates seejuures eriti, kas päritoluriigi ohutuks peetavas osas elamine põhjustaks taotlejale ülemääraseid raskusi.*)⁹⁷

⁹⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

⁹⁵ <http://www.iom.ee/>

⁹⁶ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁹⁷ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

IOM vt Internationale Organisation für Migration

irregulär – ebaseaduslik; ~ **Migration** *f* ebaseaduslik ränne; ~ **Aufenthalt** *m* ebaseaduslik riigis viibimine; ~ **Einreise** *f* ebaseaduslik riiki sisenemine; ~ **Einwanderer/Migrant** *m* ebaseaduslik sisserändaja

= **illegal**

Vt **regulär**

K

Kooperationsrahmen für Migration *m* – rändeteemaline koostööraamistik

Krisenbewältigungsmechanismus *m* – kriisiohjamise mehhanism (*Dublini määruse osa, mille eesmärk on käsitleda varjupaigasüsteemide toimimishäirete peamisi põhjusi ja erilisest survest tulenevaid probleeme*)⁹⁸

Körperliche Unversehrtheit *f* – füüsiline puutumatus

Vt **geistige Unversehrtheit**

L

Landaußengrenze *f* – väline maismaapiir

Lastenteilung *f* – vastutuse jagamine (*ELi riikide vaheline vastutuse jagamine rändepoliitika valdkonnas, eeskätt pagulaste vastuvõtmise osas*)

legal = **regulär**

M

materielle Aufnahmebedingungen *pl* – materiaalsed vastuvõtutingimused

(*Vastuvõtutingimused, mis hõlmavad majutust, toitu ja rõivaid, mida antakse loonusena või rahaliste toetuste või maksedokumentidena või nende kolme kombinatsioonina, ning päevarahana.*)⁹⁹

Mehrfachantrag *m* = **Folgeantrag**

⁹⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

⁹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008PC0815&from=ET>

Meldepflicht *f* – teatamiskohustus (*varjupaigataotlejad peavad kinni pidama kohustusest teavitada pädevat asutust võimalikult kiiresti oma kehtivast aadressist ning selle muutumisest.*)¹⁰⁰

Menschen in Not *pl* - hädasolijad

Menschenhandel *n* – inimkaubandus (*inimese kauplemine (lubades head palka v. ähvardades) omal maal v. välismaale, et sundida teda tegema rasket tööd, osalema seksiäris või organidoonorluses*)¹⁰¹

Vrdl **Schleuserkriminalität**

Menschenhändler *m* – inimkaubitseja

Vt **Menschenhandel**

Vrdl **Schleuser**

Menschenschmuggel *m* = **Schleuserkriminalität**

Menschenschmuggler *m* = **Schleuser**

Migrant *m* - rändaja

Migration *f* – ränne; **irreguläre** ~ ebaseaduslik ränne; **reguläre** ~ seaduslik ränne

Migrationsdebatte *f* – rändeteemaline arutelu

Migrationskrise *f* - rändekriis

Migrationsstrom *m* – rändevoog

Vt **Flüchtlingsstrom**

Minderjähriger *m* – alaealine (*Alla 18-aastane kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik.*)¹⁰²; **unbegleiteter** ~ saatjata alaealine

missbräuchliches Verhalten *n* – kuritahtlik käitumine (*näiteks dokumentide hävitamine või „kadumine“ enne tagasisaatmist*)

missbräuchlicher Antrag *m* – kuritahtlik taotlus (*taotlus on kuritahtlik näiteks siis, kui taotleja püüab edasi lükata või takistada tagasisaatmisotsuse jõustamist või kui ta ei olnud taotlenud rahvusvahelist kaitset esimeses liikmesriigis, kuhu ta ebaseaduslikult sisenes.*)¹⁰³

Mitgliedstaat *m* – liikmesriik (*Euroopa Liidu liikmesriik*); **zuständiger** ~ vastutav liikmesriik

¹⁰⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0009&from=ET>

¹⁰¹ <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=inimkaubandus&F=M>

¹⁰² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=ET>

¹⁰³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

N

Netz nationaler Dublin-Stellen *n* – riiklike Dublini üksuste võrgustik
Vt **Dublin-System**

Netz von Verbindungsbeamten für Einwanderungsfragen *n* – sisserände kontaktametnike võrgustik

neu angesiedelter Flüchtling *m* ümberasustatud pagulane
Vt **Neuansiedlung**

Neuansiedlung *f* – ümberasustamine (*Rahvusvahelist kaitset vajavate kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute vastuvõtmist kolmandast riigist, kuhu või mille piires nad on ümber asunud, liikmesriikide territooriumile eesmärgiga anda neile rahvusvaheline kaitse.*)¹⁰⁴

Vrdl **Umsiedlung**

Neuansiedlungsrahmen *m* – ümberasustamisraamistik (*Raamistikuga sätestatakse eeskirjad kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute ümberasustamiseks liikmesriikide territooriumile ning tagatakse nende seaduslik ja turvaline saabumine liikmesriikide territooriumile; aidatakse vältida nende suuremahulist ebaseaduslikku sissevoolu liikmesriikide territooriumile.*)¹⁰⁵

Neuansiedlungssystem *n* – ümberasustamiskava (*Euroopa Liidu ümberasustamise kavas tuuakse välja näiteks ümberasustatavate isikute maksimaalne koguarv; üksikasjalikud andmed liikmesriikide osaluse kohta; liikmesriikide panus ümberasustavate isikute koguarvuga võrreldes.*)¹⁰⁶

Vt **Neuansiedlung**

Vrdl **Umsiedlungssystem**

nicht ausschließliche Zuständigkeit *f* – jagatud pädevus

Nichtzurückweisung *f* – tagasi-ja väljasaatmise lubamatus (*Selle rahvusvahelise õiguse põhimõtte kohaselt ei tohi saata varjupaigataotlejat tagasi riiki, kus tema elu või vabadus on ohus.*)¹⁰⁷

O

offensichtlich unbegründeter ~ ilmselgelt põhjendamatu varjupaigataotlus

¹⁰⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=DE>

¹⁰⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=DE>

¹⁰⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=DE>

¹⁰⁷ <http://glossar.neuemedienmacher.de/glossar/prinzip-der-nicht-zurueckweisung/>

ordentliches Verfahren *n* – tavamenetlus (*Sisuline menetlus, millega tuvastatakse, kas taotleja kvalifitseerub rahvusvahelise kaitse saajaks. Üks varjupaigamenetluse tüüpidest.*)¹⁰⁸
Vrdl **Grenzverfahren**

P

Person mit internationalem Schutzstatus *f* - rahvusvahelise kaitse saaja (*Isik, kellele on antud pagulasseisund või täiendava kaitse seisund.*)¹⁰⁹

Person mit subsidiärem Schutzstatus *f* - täiendava kaitse saaja

Person mit vorübergehendem Schutzstatus *f* - ajutise kaitse saaja

Person, der internationaler Schutz zuerkannt wurde *f* = **Person mit internationalem Schutzstatus**

Person, der subsidiärer Schutz zuerkannt wurde *f* = **Person mit subsidiärem Schutzstatus**

Person, der vorübergehender Schutz zuerkannt wurde *f* = **Person mit vorübergehendem Schutzstatus**

persönliche Anhörung *f* – isiklik vestlus (*varjupaigataotlejal on kõigis menetluse etappide õigus isiklikule vestlusele, kus ta saab oma taotlust põhjendada*)¹¹⁰; **Recht auf eine** ~ õigus saada isiklikult ära kuulatud

politische Überzeugung *f* – poliitilised tõekspidamised

präskriptive Vorschriften = **einheitliche Vorschriften**

Prüfung des Asylantrags varjupaigataotluse läbivaatamine

Prüfungsverfahren *n* – läbivaatamismenetlus ; **beschleunigtes** ~ kiirendatud läbivaatamismenetlus

Pull-Faktoren *pl* – rände tõmbetegurid (*vastuvõtva riigi atraktiivsed tingimused, mis põhjustavad sisserännet. Nt head tööturuvõimalused, kõrge palgatase, stabiilne poliitiline olukord ja usuvabadust.*)¹¹¹

Vt **Push-Faktoren**

Push-Faktoren *pl* – rände tõuketegurid (*tingimused päritoluriigis, mis põhjustavad väljarännet. Nt ebastabiilne poliitiline olukord, sõda ja tagakiusamine või halvad*

¹⁰⁸ <http://aastaraamat.pagulasabi.ee/varjupaigamenetlus>

¹⁰⁹ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

¹¹⁰ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

¹¹¹ <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-verhaeltnisse-eine-sozialkunde/138008/begriffliche-vorklaerungen>

elutingimused).¹¹²

Vt **Pull-Faktoren**

R

Recht auf Verbleib *n* – riiki jäämise õigus

Rechtsstatus *m* – õiguslik seisund

regionale Entwicklungs - und Schutzprogramme *pl* – piirkondliku arengu ja kaitse programmid

regulär – seaduslik; ~ **Einreise** seaduslik sisenemine riiki; ~ **Migration** seaduslik ränne; ~ **Einwanderer/Migrant** seaduslik sisserändaja; ~ **Aufenthalt** seaduslik viibimine riigis = **legal**

Vt **irregulär**

Richtlinie über die Aufnahmebedingungen *f* – Vastuvõtutingimuste direktiiv (*direktiiviga sätestatakse miinimumnõuded varjupaigataotlejate vastuvõtmiseks: juurdepääs eluasemele, toidule, arstiabile, tööhõivele, meditsiinilisele ja psühholoogilisele abile seni, kuni nende taotlus läbi vaadatakse.*)¹¹³

Vt **Anerkennungsrichtlinie, Asylverfahrensrichtlinie**

Rundreise-Visum *n* – ringreisiviisa (*Uut liiki viisa, mida plaanitakse sisse viia selleks, et nii viisavabade kui ka viisat vajavate kolmandate riikide kodanikel oleks võimalik reisida Schengeni alal kauem kui 90 päeva mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul. Euroopa Liidu komisjon käis ettepaneku välja 2014. aastal.*)¹¹⁴

Rückführung *f* – sunniviisiline tagasisaatmine (*Ebaseaduslikult Euroopa Liidus viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmine enda päritoluriiki.*)

Vrdl **frewillige Rückkehr**

Rückführungsentscheidung *f* – tagasisaatmisotsus (*Haldus- või kohtuotsus või -akt, millega sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku riigisviibimine on ebaseaduslik ja kehtestatakse või sätestatakse tagasipöördumiskohustus.*)¹¹⁵; **Vollstreckung der** ~ tagasisaatmisotsuse jõustamine

Rückführungsrichtlinie *f* – tagasisaatmisdirektiiv (*Direktiiv ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks.*)¹¹⁶

¹¹² <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-verhaeltnisse-eine-sozialkunde/138008/begriffliche-vorklaerungen>

¹¹³ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_et.pdf

¹¹⁴ [file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20(1).pdf)

¹¹⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/return_handbook_et.pdf

¹¹⁶ https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/VVO/TPF/rakendamine_ja_tulemused.pdf

Rückführungssystem *n* – tagasipöördumissüsteem (*Süsteem on mõeldud ebaseaduslike rändajate või selliste isikute tagasipöördumise tagamiseks, kelle varjupaigataotlus on tagasi lükatud.*)¹¹⁷

Rückkehrhilfeprogramme *pl* – tagasipöördumisega seotud abiprogrammid

Rückkehrpolitik *f* – tagasisaatmispoliitika (*rändevoogude juhtimine ja ebaseaduslike rändajate tagasisaatmine*)

Rücknahme *f* – tagasivõtmine; ~ **des Antrags** taotluse tagasivõtmine; ~ **des Asylantrags** varjupaigataotluse tagasivõtmine, varjupaigataotlusest loobumine; **stillschweigende** ~ kaudne tagasivõtmine; **ausdrückliche** ~ sõnaselge tagasivõtmine
Vrdl **Rückübernahme**

Rückübernahme *f* – tagasivõtmine; ~ **eines Asylbewerbers** varjupaigataotleja tagasivõtmine (*Kolmandate riikide rahvusvaheline kohustus võtta riiki tagasi enda riigi kodanikud, kellele ei ole Euroopa Liidus rahvusvahelist kaitset antud ning kes sellest tulenevalt viibivad liidus ebaseaduslikult.*)¹¹⁸

= **Wiederaufnahme**

Vrdl **Rücknahme**

Vt **Übernahme**

Rückübernahmeabkommen *n* – tagasivõtuleping (*Leping lihtsustab kolmandate riikide kodanike tagasipöördumist. Lepinguosalised võtavad oma territooriumile täiendavate formaalsusteta tagasi oma riigi kodanikud, kes elavad teises riigis ilma loata või kes on selle piiri ületanud ebaseaduslikult.*)¹¹⁹

rückübernehmen – (varjupaigataotlejat) tagasi võtma

Vt **Rückübernahme**

S

Schengener Evaluierungsmechanismus *m* – Schengeni hindamismehhanism (*Schengeni hindamismehhanismi raames hinnatakse ebaseaduslike rändajate tagasipöördumist reguleerivate ELi normide rakendamist.*)¹²⁰

Schlepper *m* = **Schleuser** = **Menschenschmuggler**

Schlepperaktivitäten *pl* = **Schleuserkriminalität** = **Menschenschmuggel**

¹¹⁷ [file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20(1).pdf)

¹¹⁸ [file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20(1).pdf)

¹¹⁹ [file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20(1).pdf)

¹²⁰ [file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K/Downloads/1_ET_ACT_part1_v2%20(1).pdf)

Schleuser *m* – rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetaja
= **Schlepper**
= **Menschenschmuggler**
Vrdl **Menschenhändler**

Schleuserkriminalität *f* - rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine, rändajate smugeldamine
= **Schleusung**
= **Schlepperaktivitäten**
= **Menschenschmuggel**
Vrdl **Menschenhandel**

Schleusernetz *n* – ebaseadusliku sisserände võrgustik

Schleuserroute *f* – ebaseadusliku sisserände marsruut

Schleusung *f* = **Schleusekriminalität**

Schnellverfahren *n* = **Eilverfahren**

Schutz *m* – kaitse; ~ **beantragen** kaitset taotlema; ~ **gewähren/zuerkennen** kaitset andma/pakkuma; **Entzug des** ~ kaitse äravõtmine; **internationaler** ~ rahvusvaheline kaitse; **subsidiärer** ~ täiendav kaitse; **vorübergehender** ~ ajutine kaitse

schutzbedürftige Person *f* – haavatav isik (*Rahvusvahelise kaitse menetluses arvestatakse erivajadusega taotleja eriolukorda ja sellest tulenevaid vajadusi. Erivajadusega taotleja on eelkõige haavatav isik, nagu alaealine, saatjata alaealine, puudega inimene, eakas inimene, rase, alaealise lapsega üksikvanem, inimkaubanduse ohver, raske haigusega isik, vaimse tervise probleemiga isik ning piinamise või vägistamise ohver või isik, kelle suhtes on tarvitatud muud jõhkrat psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda*)¹²¹

Schutzbedürftigkeit *f* – haavatavus
Vt **schutzbedürftige Person**

Schutzstatus *m* – kaitse seisund; **Aberkennung des** ~ kaitse seisundi tühistamine
Vt **internationaler Schutzstatus; subsidiärer Schutzstatus; vorübergehender Schutzstatus**

Seeaußengrenze *f* väline merepiir

Sekundärbewegungen *pl* – teisene ränne (*migrantide ränne liikmesriigi territooriumile teistest Euroopa Liidu riikidest, kuhu nad esmalt saabusid.*)¹²²
= **Sekundärmigration**

¹²¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/103012017014?leiaKehitiv>

¹²² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-271_et.htm

Sekundärmigration f = Sekundärbewegungen

sicherer Drittstaat m – turvaline kolmas riik (*Kolmandat riiki võidakse käsitleda turvalise kolmanda riigina, kui taotleja elu ja vabadus ei ole ohus; puudub suure kahju oht; austatakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet; järgitakse rahvusvahelistes õigusaktides sätestatud keeldu saata isikut tagasi, kui sellega rikutaks isiku õigust kaitsele julma, ebainimliku või inimväärikut alandava kohtlemise eest; taotlejal on võimalus saada vajaduse korral kaitset.*)¹²³

Vt **Drittstaat**

sicherer Herkunftsstaat m – turvaline päritoluriik (*Kolmandat riiki võidakse käsitleda turvalise päritoluriigina, kui on võimalik tõestada, et riigis ei toimu üldist tagakiusamist, piinamist ega muud ebainimlikku või inimväärikut alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või siseriikliku relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu*)¹²⁴; **gemeinsame EU Liste** ~ ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri

Vt **Herkunftstaat**

Soforthilfe f – erakorraline abi (*ELi rahaline toetus erilise surve all olevate liikmesriikide vastuvõtusüsteemidele*)¹²⁵

Sofortmaßnahmen pl – kohesed meetmed (*ELi meetmed tulevaseks kiireks reageerimiseks rändekriisile*)¹²⁶

soziale Sicherheit f – sotsiaalkindlustus (*Sotsiaalkindlustusliigid, mis hõlmavad haigushüvitisi, sünnitus- ja sellega samaväärseid isadushüvitisi, invaliidsushüvitisi, vanadushüvitisi, toitjakaotushüvitisi, tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitisi, matusetoetusi, töötushüvitisi, eelpensionihüvitisi ja perehüvitisi.*)¹²⁷

Sozialhilfe f – sotsiaalabi (*Lisaks sotsiaalkindlustuse alla käivatele sotsiaalkindlustushüvitistele antavad hüvitised, mille eesmärk on tagada piisavate vahenditeta isikute põhivajaduste katmine.*)¹²⁸

Vt **soziale Sicherheit**

Staatenloser m – kodakondsuseta isik

¹²³ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

¹²⁴ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

¹²⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

¹²⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

¹²⁷ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

¹²⁸ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

stillschweigende Rücknahme des Antrags – taotluse kaudne tagasivõtmine (*Taotleja ei võta enese algatusel taotlust tagasi, vaid menetlev ametiasutus lükkab taotluse tagasi sellest loobumise tõttu. Põhjuseks võib olla näiteks taotleja keeldumine koostööst või isiklikule vestlusele mitte ilmumine.*)¹²⁹

Vt **ausdrückliche Rücknahme des Antrags**

subsidiärer Schutz *m* – täiendav kaitse (*Kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid tema suhtes on põhjendatud alus arvata, et asjaomase isiku tagasisaatmine päritoluriiki või kodakondsuseta isiku puhul varasemasse alalise elukohariiki võib talle tuua kaasa reaalse ohu kannatada suurt kahju, on tal võimalik taotleda liikmesriigis täiendavat kaitset.*)¹³⁰; **Person mit Anspruch auf** ~ täiendava kaitse nõuetele vastav isik;

Person, der ~ zuerkannt wurde täiendava kaitse saaja

Vt **Schutz**

subsidiärer Schutzstatus *m* – täiendava kaitse seisund (*Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku tunnustamine liikmesriigi poolt täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastava isikuna.*); **Person mit** ~ täiendava kaitse saaja; **Aberkennung des ~** täiendava kaitse äravõtmine

Vt **Schutz**

Sur place-Antrag *m* – taotlus *sur place* (*rahvusvahelise kaitse taotlus, mis põhineb asjaoludel, mis on tekkinud pärast päritoluriigist lahkumist*)¹³¹

Vt **Antrag, Sur place-Flüchtling**

Sur place-Flüchtling *m* – pagulane *sur place* (*Isik, kellel päritoluriigist lahkumise ajal ei olnud põhjust karta tagakiusamist, kui kellest hiljem sai pagulane sur place, tulenevalt sündmustest, mis leidsid aset pärast päritoluriigist lahkumist, põhjustades talle raskeid tagajärgi.*)¹³²

Vt **Flüchtling, Sur place-Antrag**

Z

Zielland *n* – sihtriik

Vt **Herkunftstaat, Aufnahmeland**

zuerkennen – omistama, andma

Vt **Zuerkennung**

¹²⁹ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

¹³⁰ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF lk 26

¹³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TEXT/PDF/?uri=CELEX:52001PC0510&from=DE>

¹³² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TEXT/PDF/?uri=CELEX:31996F0196&from=ET>

Zuerkennung *f* – omistamine, andmine; ~ **des Flüchtlingsstatus** pagulasseisundi andmine; ~ **des Schutzstatus** kaitseisundi andmine; ~ **des internationalen Schutzes** rahvusvahelise kaitse andmine; ~ **des vorübergehenden Schutzes** ajutise kaitse andmine; ~ **des subsidiären Schutzes** täiendava kaitse andmine

Zulässigkeit *f* – vastuvõetavus; ~ **des Antrags** taotluse vastuvõetavus

Zulässigkeitsverfahren *n* – taotluse vastuvõetavust käsitlev menetlus

Zurückweisung *f* – tagasi- või väljasaatmine; ~ **an der Grenze** välismaalase piirilt tagasi saatmine

Vt **Nichtzurückweisung**

zuständige Behörde *f* – pädev asutus

zuständiger Mitgliedstaat *m* – vastutav liikmesriik

Zuständigkeit *f* – pädevus; ~ **des Mitgliedstaats** liikmesriigi pädevus; ~ **der Europäischen Union** Euroopa Liidu pädevus; **ausschließliche** ~ ainupädevus; **nicht ausschließliche** ~ jagatud pädevus

Zuwanderer *m* = **Einwanderer**

T

Transitland *n* – transiidiriik (*Riik, kuhu pagulane pikemaks ajaks ei jääda, vaid mida ta kasutab selleks, et liikuda edasi sihtriiki. Esmase saabumise riigid on pagulaste jaoks tihti vaid transiidiriigid.*)¹³³

¹³³EMSK lähetused pagulaste olukorra kohta teabe kogumiseks: kodanikuühiskonna organisatsioonide vaatevinkel (2016). Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee. Külastatud 03.05.2017
https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/16_59_migration_synthesis-report_def_et.pdf

U

Umsiedlung *f* – ümberpaigutamine; ~ **von Flüchtlingen** pagulaste ümberpaigutamine (*Selgelt rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste jaotamine liikmesriikide vahel. Jaotamine toimub jaotuskvootide alusel.*¹³⁴ *Erinevalt ümberasustamisest puudutab ümberpaigutamine neid põgenikke, kes juba Euroopa Liitu jõudnud.*)

Vt **Neuansiedlung**; **Verteilungsschlüssel**

Umsiedlungssystem *n* – Euroopa ümberpaigutamiskava

Vt **Umsiedlung**

Vrdl **Neuansiedlungssystem**

unbegleiteter Minderjähriger – saatjata alaealine (*Alaealine, kes saabub liikmesriigi territooriumile tema eest asjaomase liikmesriigi õiguse või tavade kohaselt vastutava täiskasvanuta või alaealine, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile.*)¹³⁵

UNHCR *lüh* **Hoher Flüchtlingskomissar der Vereinten Nationen**

Unversehrtheit *f* – puutumatus; **geistige** ~ vaimne puutumatus; **körperliche** ~ füüsiline puutumatus

Unzulässigkeit *f* – vastuvõetamatus; ~ **des Antrags** taotluse vastuvõetamatus (*Rahvusvahelise kaitse taotlust ei ole vaja sisuliselt läbi vaadata, kui see tunnistatakse vastuvõetamatuks*)¹³⁶

V

Verfahrensstufen *pl* – menetluse etapid

Verfolgung *f* – tagakiusamine

Verlängerung des Aufenthaltstitels *f* - elamisloa uuendamine

Verteilungsschlüssel *m* – jaotuskvoot (*Jaotuskvoodi alusel toimub rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste ümberpaigutamine liikmesriikides. Jaotuskvoodi aluseks on erinevad kriteeriumid, mis peegeldavad liikmesriikide suutlikkust pagulasi vastu võtta ja neid integreerida, nt elanikkonna suurus, SKP, varjupaigataotluste keskmine arv ja ümberasustatud pagulaste arv 1 miljoni elaniku kohta ajavahemikul 2010–2014 ja töötuse*

¹³⁴ Komisjoni teatis Euroopa rände tegevuskava elluviimise kohta (2017). Euroopa Komisjon. Külastatud 18.05.2018
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0558&from=ET>

¹³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2013:180:FULL&from=ET>

¹³⁶ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

määr.)¹³⁷

Vertreibung *f* – sundränne

Vertriebener *m* – põgenik

Vt **Flüchtling**

Visumpflicht *f* – viisanõue

Visumpflichtiges Land *n* – viisanõudega riik

Visumpolitik *f* – viisapoliitika

Vollstreckung der Rückführungsentscheidung tagasisaatmisotsuse jõustamine

Vt **Rückführungsentscheidung**

Vormund *m* – eestkostja (*Isik või organisatsioon, kelle pädevad asutused on määranud saatjata alaealist aitama ja esindama, et tagada lapse parimate huvide kaitse ja teostada vajaduse korral alaealise nimel õigustoiminguid*)¹³⁸.

vorübergehender Schutz *m* – ajutine kaitse (*Ajutine kaitse on erandlik menetlus, mille eesmärk on anda massilise sisserände või eeldatava massilise sisserände korral viivitamatut ja ajutist kaitset välismaalastele, kes ei saa päritoluriiki tagasi pöörduda, eelkõige kui valitseb oht, et varjupaigasüsteem on üle koormatud, ega suuda nimetatud sisserännet menetleda.*)¹³⁹; **Person mit Anspruch auf ~** ajutise kaitse nõuetele vastav isik; **Person, der ~ zuerkannt wurde** ajutise kaitse saaja;

Vt **Schutz**

vorübergehender Schutzstatus *m* – ajutise kaitse seisund (*Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku ajutise kaitse saajana tunnustamine liikmesriigi poolt.*); **Person mit ~** ajutise kaitse saaja

W

Wiederaufnahme *f* = **Rückübernahme**

¹³⁷ Komisjoni teatis Euroopa rände tegevuskava elluviimise kohta (2017). Euroopa Komisjon. Külastatud 18.05.2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0558&from=ET>

¹³⁸ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb miinimumnõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

¹³⁹ Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (2015). Riigi Teataja. Külastatud 05.05.2017 <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072014019>

Ü

Übernahme *f* – vastuvõtmine; ~ **eines Asylbewerbers** varjupaigataotleja vastuvõtmine (*Kui liikmesriik, kellele on esitatud varjupaigataotlus, leiab, et Dublini määruse raames on taotluse läbivaatamise eest vastutav mõni muu liikmesriik, võib ta paluda sellel liikmesriigil taotleja vastu võtta*)¹⁴⁰

Vrdl **Aufnahme**

Vt **Rückübernahme, Dublin-Verordnung**

übernehmen – vastu võtma

Vt **Übernahme**

überstellen – üle viima, edastama

Vt **Überstellung**

Überstellung *f* – üleviimine, edastamine ; ~ **von Flüchtlingen** pagulaste üleviimine (*Pagulaste üleviimisest räägitakse ümberasustamise korral, mil rahvusvahelist kaitset vajavad põgenikud viiakse kolmandast riigist üle liikmesriiki ning antakse neile seal riigis viibimise õigus.*)¹⁴¹; ~ **der Fingerabdrücke** sõrmejälgede edastamine

Vt **Neuansiedlungssystem; EU-Fingerabdruck-Datenbank**

¹⁴⁰ Nõukogu määrus, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (2003). Euroopa Liidu Teataja. Külastatud 03.05.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=ET>

¹⁴¹ Komisjoni teatis Euroopa rände tegevuskava elluviimise kohta (2017). Euroopa Komisjon. Külastatud 18.05.2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0558&from=ET>

Register

A

ainupädevus **ausschließliche Zuständigkeit**

ajutine kaitse **vorübergehender Schutz**

ajutise kaitse andmine **Zuerkennung des vorübergehenden Schutzes**, vt **Zuerkennung**

ajutise kaitse nõuetele vastav isik **Person mit Anspruch auf vorübergehenden Schutz**

ajutise kaitse saaja **Person mit vorübergehendem Schutzstatus**

ajutise kaitse seisund **vorübergehender Schutzstatus**

ajutise kaitse taotlus **Antrag auf vorübergehenden Schutz**, vt **Antrag**

ajutise kaitse äravõtmine **Aberkennung des vorübergehenden Schutzes**, vt **Aberkennung**

alaealine **Minderjährige**

arukad piirid **intelligente Grenzen**

asjaomane kolmas riik **betreffender Drittstaat**

asjaomane liikmesriik **betreffender Mitgliedstaat**

asüül **Asyl**

B

biomeetrilised tunnused **biometrische Identifikationen**

D

Dublini määrus **Dublin-Verordnung**

Dublini süsteem **Dublin-System**

E

ebaseaduslik riigis viibimine **irregulärer Aufenthalt**, vt **Aufenthalt**

ebaseaduslik riiki sisenemine **irreguläre Einreise**, vt **Einreise**

ebaseaduslik ränne **irreguläre Migration**; vt **Migration**

ebaseaduslik sisserändaja **irregulärer Einwanderer**, vt **Einwanderer**

ebaseadusliku sisserände marsruut **Schleuseroute**

ebaseadusliku sisserände võrgustik **Schleusernetz**

eestkostja **Vormund**

ELi sõrmejälgede andmebaas **EU-Fingerabdruck-Datenbank**

elamisluba **Aufenthaltstitel**

elamisloa uuendamine **Verlängerung des Aufenthaltstitels**

elamisloa väljastamine **Ausstellung des Aufenthaltstitels**

elamisõigus **Aufenthaltsrecht**

Eli rändeportaal **EU Migrationsportal**

ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri **gemeinsame EU-Liste der sicheren Herkunftstaaten**

erakorraline abi **Soforthilfe**

erandina viibimisõiguse andmine **Duldung**

erandina viibimisõiguse saanud pagulane **geduldeter Flüchtling**

esimene varjupaigariik **erster Asylstaat**

esmise saabumise piirkond **Hotspot**

esmise vastuvõtu punkt **Hotspot**

esmise vastuvõtu süsteem **Brennpunkt-Konzept**

Eurodaci süsteem **Eurodac-System**

Euroopa julgeoleku tegevuskava **Europäische Sicherheitsagenda**

Euroopa Liidu kodanik **EU-Staatsangehöriger**

Euroopa Liidu vahendid **EU-Fördermittel**

Euroopa naabruspoliitika **Europäische Nachbarschaftspolitik**

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet **Europäische Agentur für die Grenz- und Küstenwache (Frontex)**

Euroopa rände tegevuskava **Europäische Migrationsagenda**

Euroopa rändeküsimuste kontaktametnik **Europäischer Migrationsbeauftragte**

Euroopa tööalase liikuvuse portaal **Europäisches Portal zur beruflichen Mobilität (EURES)**

Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet **Europäisches Unterstützungsbüro für Asylfragen (EASO)**

Euroopa ühine varjupaigasüsteem **Gemeinsames Europäisches Asylsystem (GEAS)**

Euroopa Ümberpaigutamiskava **Umsiedlungssystem**

F

füüsiline puutumatus **Körperliche Unversehrtheit**

G

Genfi pagulasseisundi konventsioon **Genfer Flüchtlingskonvention**

H

haavatav isik **Schutzbedürftige Person**

haavatavus **Schutzbedürftigkeit**

heaks kiidetud varjupaigataotluste arv **Anerkennungsquote**

heaks kiitmine **Anerkennung**

heauskne reisija **Bona-fide-Reisender**

humanitaarkaaluksustel riigis viibimise luba **Aufenthaltstitel aus humanitären Gründen**, vt **Aufenthaltstitel**

hädasolijad **Menschen in Not**

I

ilmselgelt põhjendamatu varjupaigataotlus **offensichtlich unbegründeter Asylantrag**

individuaalne taotlus **Einzelantrag**

inimkaubandus **Menschenhandel**

inimkaubitseja **Menschenhändler**

integreeritud piirihaldus **integriertes Grenzmanagement**

isiklik vestlus **persönliche Anhörung**

isikutuvastamine **Identitätsfeststellung**

J

jagatud pädevus **nicht ausschließliche Zuständigkeit**

jaotuskvoot **Verteilungsschlüssel**

julgeolek piiridel **Grenzsicherheit**

K

kaitse **Schutz**

kaitse äravõtmine **Entzug des Schutzes**, vt **Schutz**

kaitseisund **Schutzstatus**

kaitseisundi andmine **Zuerkennung des Schutzstatus**

kaitseisundi äravõtmine **Aberkennung des Schutzstatus**

kaitset andma **Schutz gewähren/zuerkennen**, vt **Schutz**

kaitset taotlema **Schutz beantragen**, vt **Schutz**

kiirendatud läbivaatamismenetlus **beschleunigtes Prüfungsverfahren**

kiirendatud menetlus **Eilverfahren**

kinnipidamine **Inhaftierung**

kinnipidamisasutus **Gewahrsameinrichtung**

kodakondsuseta isik **Staatenloser**

kohesed meetmed **Sofortmaßnahmen**

kolmanda riigi kodanik **Drittstaatsangehöriger**

kolmas riik **Drittstaat**

konfidentsiaalsuspõhimõte **Grundsatz der Vertraulichkeit**

korduv taotlus **Folgeantrag**

kriisiohjamise mehhanism **Krisenbewältigungsmechanismus**

kuritahtlik käitumine **missbräuchliches Verhalten**

kuritahtlik taotlus **missbräuchlicher Antrag**

kutsekvalifikatsiooni tunnustamine **Anerkennung der Qualifikationen**, vt **Anerkennung**

L

liikmesriik **Mitgliedstaat**

liikmesriigi territoorium **Hoheitsgebiet des Mitgliedstaats**, vt **Hoheitsgebiet**

liikumisvabadus **Freizügigkeit**

läbivaatamismenetlus **Prüfungsverfahren**

M

maismaapiir **Landaußengrenze**

materiaalsed vastuvõtutingimused **materielle Aufnahmebedingungen**

menetlev ametiasutus **Asylbehörde**

menetluse etapid **Verfahrensstufen**

merepiir **Seeaußengrenze**

miinimumnõuete direktiiv **Anerkennungsrichtlinie**

N

negatiivne otsus **ablehnende Entscheidung**

negatiivse vastuse saanud varjupaigataotleja **abgelehnter Asylbewerber**, vt **Asylbewerber**

näokujutis **Gesichtsbild**

näotuvastus **Gesichtserkennung**

O

operatsioon **Einsatz**

P

pagulane **Flüchtling**

pagulane *sur place sur place*-**Flüchtling**

pagulaskeskus **Flüchtlingsheim**

pagulasseisund **Flüchtlingsstatus**

pagulasseisundi tühistamine **Aberkennung des Flüchtlingsstatus**, vt **Aberkennung**

pagulasseisundi andmine **Zuerkennung des Flüchtlingsstatus**, vt **Zuerkennung**

pagulaste vastuvõtmine **Aufnahme, Übernahme (von Flüchtlingen)**

pagulaste üleviimine **Überstellung (von Flüchtlingen)**

perekonna taasühinemine **Familiennachzug**

pereliikmed **Familienangehörige**

piirihaldus **Grenzmanagement**

piirimenetlus **Grenzverfahren**

piiriületus **Grenzübertritt**

piiriületuspunkt **Grenzübergang**

piirkondliku arengu ja kaitse programmid **regionale Entwicklungs – und Schutzprogramme**

poliitilised tõekspidamised **politische Überzeugung**

põgenik **Vertriebener, Flüchtling**

pädev asutus **zuständige Behörde**

pädevus **Zuständigkeit**

päritoluriik **Herkunftsstaat = Herkunftsland**

R

rahasaadetis **Heimatüberweisung**

rahvusvaheline kaitse **internationaler Schutz**

Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon **Internationale Organisation für Migration**

Rahvusvahelise kaitse andmine **Zuerkennung des internationalen Schutzes**, vt **Zuerkennung**

rahvusvahelise kaitse nõuetele vastav isik **Person mit Anspruch auf internationalen Schutz**

rahvusvahelise kaitse saaja **Person mit internationalem Schutzstatus**

rahvusvahelise kaitse seisund **internationaler Schutzstatus**

rahvusvahelise kaitse taotlus **Antrag auf internationalen Schutz**, vt **Antrag**

rahvusvahelise kaitse äravõtmise **Aberkennung des internationalen Schutzes**, vt **Aberkennung**

riigis seaduslikult viibiv välismaalane **Aufenthaltsberechtigter**

Riigis viibimine **Aufenthalt**

riigis viibimise kriteeriumid **Aufenthaltskriterien**

riigis viibimise õigus **Bleiberecht**

riigisisene kaitse **interner Schutz**

riigisisene põgenik **Binnenvertriebener**

riiki jäämise õigus **Recht auf Verbleib**

riiklike Dublini üksuste võrgustik **Netz nationaler Dublin-Stellen**

ringreisiviisa **Rundreise-Visum**

rändaja **Migrant**

rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine **Schleuserkriminalität**

rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetaja **Schleuser**

rände tõmbetegurid **Pull-Faktoren**

rände tõuketegurid **Push-Faktoren**

rändekriis **Migrationskrise**

rändeteemaline arutelu **Migrationsdebatte**

rändeteemaline koostööraamistik **Kooperationsrahmen für Migration**

rändevoog **Migrationsstrom**

ränne **Migration**

S

saatjata alaealine **unbegleiteter Minderjährige**

Schengeni hindamismehhanism **Schengener Evaluierungsmechanismus**

seaduslik **regulär**

seaduslik **regulär = legal**

seaduslik riigis viibimine **regulärer Aufenthalt**

seaduslik ränne **reguläre Migration**

seaduslik sisenemine riiki **reguläre Einreise**

seaduslik sisserändaja **reguläre Einwanderer = Zuwanderer**

sidusrühmad **Interessenträger**

sihtriik **Zielland**

sinise kaardi direktiiv **Blue-Card-Richtlinie**

sisserändaja **Einwanderer**

sisserände kontaktametnike võrgustik **Netz von Verbindungsbeamten für Einwanderungsfragen**

sotsiaalabi **Sozialhilfe**

sotsiaalkindlustu **soziale Sicherheit**

spetsiaalseid menetluslikke tagatise vajav taotleja **Antragsteller, der besondere Verfahrensgarantien benötigt**

sundränne **Vertreibung**

sunniviisiline tagasisaatmine **Rückführung**

suur kahju **ernsthafter Schaden**

sõrmejälgede edastamine **Überstellung der Fingerabdrücke**

sõrmejälgede võtmine **Abnahme von Fingerabdrücken**

sõrmejäljed **Fingerabdrücke**

T

tagakiusamine **Verfolgung**

tagasi - ja väljasaatmise lubamatus **Nichtzurückweisung**

tagasi- või väljasaatmine **Zurückweisung**

tagasilükkamine **Ablehnung**

Tagasipöördumise käsiraamat **Handbuch zum Thema „Rückkehr/Rückführung**
tagasipöördumisega seotud abiprogrammid **Rückkehrhilfeprogramme**
tagasipöördumissüsteem **Rückführungssystem**
tagasisaatmisdirektiiv **Rückführungsrichtlinie**
tagasisaatmisotsus **Rückführungsentscheidung**
tagasisaatmisotsuse jõustamine **Vollstreckung der Rückführungsentscheidung**
tagasisaatmispoliitika **Rückkehrpolitik**
tagasivõtmine **Rückübernahme, Rücknahme**
tagasivõtuleping **Rückübernahmeabkommen**
taotleja **Antragsteller**
taotlus **Antrag**
taotlus *sur place sur place* **Antrag**
taotluse kaudne tagasivõtmine **stillschweigende Rücknahme des Antrags**
taotluse läbivaatamine – **Prüfung des Antrags**
taotluse sisu **Begründetheit des Antrags**
taotluse sõnaselge tagasivõtmine **ausdrückliche Rücknahme des Antrags**
taotluse tagasilükkamine **Ablehnung des Antrags**, vt **Ablehnung**
taotluse tagasivõtmine **Rücknahme des Antrags**, vt **Rücknahme**
taotluse vastuvõetavus **Zulässigkeit des Antrags**
taotluse vastuvõetavust käsitlev menetlus **Zulässigkeitsverfahren**
taotlust esitama **Antrag stellen**, vt **Antrag**
tavamenetlus **ordentliches Verfahren**
teatamiskohustus **Meldepflicht**
teisene ränne **Sekundärbewegungen**
territoorium **Hoheitsgebiet**
transiidiriik **Transitland**
tunnustamine **Anerkennung**
turvaline kolmas riik **sicherer Drittstaat**
turvaline päritoluriik **sicherer Herkunftstaat**
tõsise kahju oht **ernste Gefahr**

täiendav kaitse **subsidiärer Schutz**

täiendava kaitse andmine **Zuerkennung des subsidiären Schutzes**

täiendava kaitse nõuetele vastav isik **Person mit Anspruch auf subsidiären Schutz**

täiendava kaitse saaja **Person mit subsidiärem Schutzstatus**

täiendava kaitse seisund **subsidiärer Schutzstatus**

täiendava kaitse taotlus **Antrag auf subsidiären Schutz**

täiendava kaitse äravõtmise **Aberkennung des subsidiären Schutzes**

tühistamine **Aberkennung**

V

vabatahtlik riigist lahkumine **freiwillige Ausreise**

vabatahtlik tagasipöördumine **freiwillige Rückkehr**

vahistamiskäsk **Haftbefehl**

vaidlustamine **Anfechtung**

vaimne puutumatus **geistige Versehrtheit**

varjupaiga andmine **Asylgewährung**

varjupaiga taotlemine **Asylbeantragung**

varjupaiga taotlemiseks kõige soodsama riigi otsimine **Asyl-Shopping**

Varjupaiga, Rände- ja Integratsioonifond **Asyl-, Migrations- und Integrationsfonds (AMIF)**

varjupaigaalane otsus **Asylentscheidung**

varjupaigamenetlus **Asylverfahren**

Varjupaigamenetluse direktiiv **Asylverfahrensrichtlinie**

varjupaigasüsteem **Asylsystem**

varjupaigataotleja **Asylbewerber**

varjupaigataotleja tagasivõtmise **Rückübernahme des Asylbewerbers**, vt **Rückübernahme**

varjupaigataotlejale negatiivse vastuse andmine **Ablehnung des Asylbewerbers**, vt **Ablehnung**

varjupaigataotlus **Asylantrag**

varjupaigataotluse läbivaatamine **Prüfung des Asylantrags**

varjupaigataotluse esitaja **Antragsteller**

varjupaigataotluse tagasilükkamine **Ablehnung des Asylantrags**, vt **Ablehnung**

varjupaigataotluse rahuldamine **Anerkennung des Asylantrags**, vt **Anerkennung**
varjupaigataotluse tagasivõtmine **Rücknahme des Asylantrags**, vt **Rücknahme**
varjupaigaõigus **Asylrecht**
varjupaik **Asyl**
varjupaika taotlema **Asyl beantragen**, vt **Asyl**
varjupaika andma **Asyl gewähren**, vt **Asyl**
varjupaika saama **Asyl bekommen**, vt **Asyl**
varjupaika paluma **um Asyl bitten**, vt **Asyl**
vastutav liikmesriik **zuständiger Mitgliedstaat**
vastutuse jagamine **Lastenteilung**
vastuvõetamatus **Unzulässigkeit**
vastuvõetavus **Zulässigkeit**
vastuvõtmine **Übernahme, Aufnahme**
vastuvõttev riik **Aufnahmeland**
vastuvõtukeskus **Aufnahmeeinrichtung**
vastuvõtusuutlikkus **Aufnahmekapazität**
vastuvõtusüsteem **Aufnahmesystem**
vastuvõtutingimused **Aufnahmebedingungen**
Vastuvõtutingimuste direktiiv **Richtlinie über die Aufnahmebedingungen**
viisanõudega riik **visumpflichtiges Land**
viisanõue **Visumpflicht**
viisapoliitika **Visumpolitik**
välismaalase piirilt tagasi saatmine **Zurückweisung an der Grenze**, vt **Zurückweisung**
välispiirid **Außengrenzen**
väljaandmine **Auslieferung**
väljarändaja **Auswanderer**
väljaränne **Auswanderung**
väljasaatmine **Abschiebung, Ausweisung**
väljastamine **Ausstellung**

Õ

õiguslik seisund **Rechtstatus**

õiguspärane riigis viibimine **rechtmäßiger Aufenthalt**

Ä

äravõtmine **Aberkennung**

Ü

Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika **Gemeinsame Sicherheits- und Verteidigungspolitik**

üldkohaldatavad normid **einheitliche Vorschriften**

üleviimine **Überstellung**

ümberasustamine **Neuansiedlung**

ümberasustamiskava **Neuansiedlungssystem**

ümberasustamisraamistik **Neuansiedlungsrahmen**

ümberasustatud pagulane **neu angesiedelter Flüchtling**

ümberpaigutamise **Umsiedlung**

ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet **Hoher Flüchtlingskommissar der Vereinten Nationen**

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö raames koostas töö autor Euroopa Liidu rände- ja varjupaigapoliitika teemalise saksa-eesti valiksõnastiku.

Teemavalikul sai autori jaoks määravaks isiklik kogemus rändepoliitika valdkonnas ning teema ühiskondlik aktuaalsus. Olles viibinud praktiliselt Saksamaal Saksamaa parlamendis ning puutudes seal igapäevaselt kokku poliitiliste aruteludega rändekriisi ja pagulaste teemal, tundis autor, et eesti keeles ei ole vastava valdkonna terminoloogia piisaval määral välja kujunenud ning sel teemal rääkimine seetõttu raskendatud.

Käesoleva töö eesmärk oli võrrelda Euroopa Liidu rändepoliitika ja ühise varjupaigasüsteemi alusdokumentide saksa- ja eestikeelseid versioone ning anda ülevaade mõlemas keeles kasutusel olevast terminoloogiast. Töö on suunatud kõigile, kelle jaoks on oluline kasutada õiget terminoloogiat rändepoliitika valdkonnas. Autor ise arvab, et sõnastik võiks kasulik olla eeskätt tõlkidele/tõlkijatele, aga kindlasti ka ajakirjanduses töötavatele inimestele.

Sõnastiku koostamisel lähtus autor mugava kasutamise põhimõttest ning kasutas sõnastikusiseselt palju ristviitamist, et kasutaja leiaks otsiva termini võimalikult lihtsalt üles.

Töö käigus tegi autor erinevaid tähelepanekuid. Selgus, et eestikeelses rändepoliitika terminoloogial on veel palju arenguruumi, sest võrreldes saksa keelse terminitega, mis on üsnagi konkreetsemad ja mugavamad kasutada, on need pikad ja kohmakad. Tihti on nende asemel mõiste lihtsalt lahti selgitatud. Ilmesid ka mitmed terminipaarid, mille puhul peab olema eriti ettevaatlik, sest tulenevalt väikestest nüansierinevused on neid lihtne segamini ajada.

Lisaks jõudis töö autor järeldusele, et tavakeel erineb paljuski ametlikust, Euroopa Liidus kasutatavast keelest. Paljud rändepoliitikaalased saksa keelsed terminid, mis Saksamaal laialdaselt levinud, ning seda nii meedias kui reaalses poliitikas, ei mängi Euroopa Liidu kontekstis suurt rolli, kui üldse, sest keelekasutus on teine.

Sellest tulenevalt on autor seisukohal, et täieliku ülevaate saamiseks rändepoliitilisest terminoloogiast, võiks tulevikus uurida rände- ja varjupaigapoliitika valdkonnas ka tavakeele kasutust.

Kasutatud kirjandus

650 000 erstmalige Asylbewerber im Jahr 2017 registriert (2018). Eurostat. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8754393/3-20032018-AP-DE.pdf/72fe7d90-d966-425a-832f-28dc3a4cd2e6>

Baers, H. (2018). Juristisch dasselbe - aber trotzdem ein Unterschied. Deutschlandfunk. Külastatud 20.05.2018 aadressil http://www.deutschlandfunk.de/abschiebung-oder-rueckfuehrung-juristisch-dasselbe-aber.1818.de.html?dram:article_id=350350

Bendel, P. (2014). WISO Direkt. Das neue Gemeinsame Europäische Asylsystem und die Verantwortung des Europäischen Parlaments. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://library.fes.de/pdf-files/wiso/10703.pdf>

Die Europäische Migrationsagenda (2015). Die Europäische Kommission. Külastatud 20.05.2018 aadressil https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_de.pdf

Dienelt, K. (2016). Duldung: Was ist eine Duldung und mit welchen Rechten ist sie verbunden? Bundeszentrale für politische Bildung. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurzdosiers/233846/definition-fuer-duldung-und-verbundene-rechte?p=all>

Eesti Pagulasabi kodulehekül. Kes on pagulane? Külastatud 21.05.2018 aadressil <http://www.pagulasabi.ee/kes-pagulane>

Empfehlung (EU) 2017/2338 der Kommission für ein gemeinsames „Rückkehr-Handbuch“, das von den zuständigen Behörden der Mitgliedstaaten bei der Durchführung rückkehrbezogener Aufgaben heranzuziehen ist (2017). Amtsblatt der Europäischen Union. Külastatud 21.05.2018 aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=DE>

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik ja muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 516/2014 (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0468&from=ET>

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2c404d27-4a96-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d976705-4a95-11e6-9c64-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud) (2013). Euroopa Liidu Teataja. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0096:0116:ET:PDF>

Euroopa Parlamendi kodulehekül (2016). Maailma pagulaste päev: rändevoog Euroopasse. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://www.europarl.europa.eu/news/et/headlines/society/20160616STO32440/maailma-pagulaste-paev-randevoo-euroopasse-infograafik>

Euroopa rände tegevuskava (2015). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_et.pdf

Euroopa rände tegevuskava: saavutatud edu kinnistamine Brüssel (2017). Euroopa Komisjoni pressiteade. Kasutatud 20.05.2018 aadressil europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4484_et.pdf

Euroopa ühine varjupaigasüsteem (2014). Euroopa Liit. Külastatud 21.05.2018 aadressil https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-factsheets/ceas_factsheet_et.pdf

Euroopa ühine varjupaigasüsteem võimaldab paremini kaitsta rahvusvahelist kaitset taotlevaid isikuid ja nende huve (2011). Euroopa Liidu Infokeskus. Külastatud 19.05.2018. <http://elik.nlib.ee/euroopa-uhine-varjupaigasusteem-voimaldab-paremini-kaitsta-rahvusvahelist-kaitset-taotlevaid-isikuid-ja-nende-huve/>

Euroopa ühise varjupaigasüsteemi lõpuleviimine: tulemusliku, õiglase ja inimliku varjupaigapoliitika suuna (2016). Euroopa Komisjoni pressiteade. Külastatud 20.05.2018 aadressil http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_et.htm

Flucht und Vertreibung 2015 drastisch gestiegen (2016). UNHCR. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://www.unhcr.de/home/artikel/c906bc21d49c562889eee3d63909b4be/flucht-und-vertreibung-2015-drastisch-gestiegen.html>

Flüchtlingsdebatte: Die wichtigsten Begriffe für den Journalisten-Alltag (2018). Mediendienst-Integration. Külastatud 20.05.2018 aadressil https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Informationspapier_Begriffe_Asyldebatte.pdf

Grünbuch über das künftige Gemeinsame Europäische Asylsystem (2007). Külastatud 20.05.2018 aadressil europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-229_de.pdf

Karm, aga õiglane Euroopa varjupaigapoliitika (2016). Eurokrott. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://www.eurokrott.ee/karm-aga-oiglane-euroopa-varjupaigapoliitika/>

Komisjoni soovitus (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel (2017). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=ET>

Leubecher, M. (2017). In Deutschland werden Hunderttausende Untergetauchte vermutet. Die Welt. Külastatud 21.05.2018 aadressil <https://www.welt.de/politik/deutschland/article170281634/In-Deutschland-werden-Hunderttausende-Untergetauchte-vermutet.html>

Leubecher, M. (2017). Warum 556.000 abgelehnte Asylbewerber in Deutschland bleiben. Die Welt. Külastatud 20.05.2018 aadressil <https://www.welt.de/politik/deutschland/article162762852/Warum-556-000-abgelehnte-Asylbewerber-in-Deutschland-bleiben.html>

Pooled pagulased Eestist lahkunud: asekantsler tunnistab kava läbikukkumist (2017). ERR. Külastatud 20.05.2018 aadressil <https://www.err.ee/637342/pooled-pagulased-eestist-lahkunud-asekantsler-tunnistab-kava-labikukkumist>

Towards a sustainable and fair Common European Asylum System (2016). Euroopa Komisjon. Külastatud 20.05.2018 aadressil http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_en.htm

Was bedeutet Ausweisung und was ist eine Abschiebung? (2016). Deutsches Anwaltsregister.
Külastatud 19.05.2018 aadressil

https://www.anwaltsregister.de/Rechtsfragen/Was_bedeutet_Ausweisung_und_was_ist_eine_Abschiebung.d1791.html

Zusammenfassung

Im Rahmen der vorliegenden Masterarbeit wurde ein deutsch-estnisches Glossar zur Migrations- und Asylpolitik in der Europäischen Union verfasst.

Das Thema der Masterarbeit hat die Autorin vor allem aus zwei Gründen gewählt. Zum einen hat die Autorin im Jahr 2015 die Migrationsdebatte als Praktikant im Deutschen Bundestag miterlebt und festgestellt, dass ihr immer die Worte fehlten, wenn sie über dieselben Migrationsthemen auf Estnischen sprechen musste. Der zweite Grund liegt an der Aktualität der Thematik.themenwahl

Die Masterarbeit besteht aus zwei Teilen. In dem ersten Teil erläutert die Autorin die Hintergründe zur Themenwahl und beschreibt die Prinzipien der Glossarerstellung sowie zweifelhafte Termini und ihre allgemeinen Beobachtungen in Bezug auf die migrations- und asylpolitische Terminologie.

Alle Termini, die in das vorliegende Glossar aufgenommen wurden, stammen aus gezielt ausgewählten EU-Dokumenten. Das Ziel der Autorin war, einen kompakten Überblick über die in der deutschen sowie in der estnischen Sprache verwendete Migrations- und Asylterminologie zu geben. Hoffentlich wird dieses Glossar künftig Dolmetschern und Übersetzern, sowie Journalisten zugutekommen, die mit dem Thema Migration und Flüchtlinge in ihrer Arbeit konfrontiert werden.

Da die Autorin anhand dieser Masterarbeit festgestellt hat, dass sich die migrations- und asylpolitische Terminologie in der Alltagssprache und die in den EU-Dokumenten stark unterscheiden, ist sie der Meinung, dass man die Masterarbeit in der Zukunft noch weiterentwickeln könnte, um die asylpolitische Terminologie in der Alltagssprache zu forschen.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kerli Saar,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose Euroopa Liidu rände- ja varjupaigapoliitilika teemaline saksa-eesti valiksõnastik,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Reet Bender,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 21.05.2018

Lõputöö autorsuse kinnitus

Olen magistritöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ning muudest allikaist pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Kerli Saar

(allkiri)

21.05.2018

(kuupäev)